

Göteborg

Tuve 29

Grimbo 2²

Hällkista

Inv. nr. 48821

Fyndrapporter 1970

Göteborgs stadsmuseum
Arkeologisk arkivrapport

Nr 1969:24

Ark. Ark. Gbg. Kam.

GÖTEBORGS STADSMUSEI
BIBLIOTEK

Konkordanslista för inv nr - fyndförteckningsnr
i rapporten för 14:29.

Inv.nr	fyndförteckningsnr	
48821:1	F172	Keramik
:2	F87	Pilspets
:3	F196	Dolkfragment
:4	F194	Avslag m retusch
:5	F199	Avslag m retusch
:6	F269	Avslag m retusch
:7	F96	Avslag o avfall
:8	F133	Avslag o avfall
:9	F135	Avslag o avfall
:10	F173	Avslag o avfall
:11	F194	Avslag o avfall
:12	F198	Avslag o avfall
:13	F199	Avslag o avfall
:14	F254	Bryne
:15	F219	Kol
:16	F223	Kol
:17	F63	Keramik
:18	F85	Keramik
:19	F16	Pilspets
:20	F163a	Avslag av slipat redskap
:21	F63 lag m	Avslag m retusch
:22	F85	Avslag m retusch
:23	F128	Avslag m retusch
:24	F14	Avslag o avfall
:25	F63	Avslag o avfall
:26	F85	Avslag o avfall
:27	F128	Avslag o avfall
:28	F13	Bryne
:29	E14	Kol
:30	F79	Kol
:31	F39	Keramik
:32	F101	Keramik
:33	F155	Keramik
:34	F161	Keramik
:35	F28	Keramik

:36	F29	Keramik
:37	F72	Keramik, ornerad
:38	F104	Keramik
:39	F181	Keramik
:40	F65	Pilspets
:41	F93	Pilspets
:42	F1	Pilspets
:43	F52	Pilspets
:44	F249	Pilspets
:45	F100	Flathugget redskap, fragm.
:45a	F100	Flathugget redskap, fragm.
:46	F59	Flathugget redskap, fragm.
:47	F38	Dolk, fragm.
:48	F27	Avslag m flathuggning
:49	F41	Avslag m retusch
:50	F6	Avslag m retusch
:51	F95	Avslag m retusch
:52	F110	Avslag m retusch
:53	F123	Avslag m retusch
:54	F77	Avslag m retusch
:55	F239	Avslag m retusch
:56	F181	Avslag m retusch
:57	F94	Flintstycke m retusch
:58	F64	Tillslaget flintstycke
:59	F40	Avslag o avfall
:60	F89	Avslag o avfall
:61	F134	Avslag o avfall
:62	F248	Avslag o avfall
:63	F266	Avslag o avfall
:64	F90	Avslag o avfall
:65	F224	Avslag o avfall
:66	F231	Avslag o avfall
:67	F3	Avslag o avfall
:68	F53	Avslag o avfall
:69	F98	Avslag o avfall
:70	F112	Avslag o avfall
:71	F113	Avslag o avfall
:72	F155	Avslag o avfall
:73	F256	Avslag o avfall
:74	F257	Avslag o avfall
:75	F227	Avslag o avfall
:76	F228	Avslag o avfall
:77	F30	Avslag o avfall

:78	F81	Avslag o avfall
:79	F105	Avslag o avfall
:80	F106	Avslag o avfall
:81	F27	Avslag o avfall
:82	F77	Avslag o avfall
:83	F100	Avslag o avfall
:84	F239	Avslag o avfall
:85	F181	Avslag o avfall
:86	F162	Avslag o avfall
:87	F111	Skifferhänge
:88	F152	Kol
:89	F102	Keramik
:90	F122	Keramik
:91	F144	Keramik
:92	F167	Keramik
:93	F176	Keramik
:94	F220	Keramik
:95	F66	Pilspets
:96	F200	Pilspets
:97	F23	Pilspets, fragm.
:98	F88	Spjutspets, fragm.
:99	F116	Skivskrapa
:100	F152	Knacksten
:101	F150	Kärna
:102	F146	Kärnfragment?
:103	F33	Kärnavslag
:104	F153	Knuta
:105	F26	Avslag m retusch
:106	F150	Avslag m retuscherad spets
:107	F168	Avslag m retuscherad spets
:108	F236	Avslag m retuscherad spets
:109	F58	Avslag m retusch
:110	F61	Avslag m retusch
:111	F62	Avslag m retusch
:112	F102	Avslag m retusch
:113	F124	Avslag m retusch
:114	F125	Avslag m retusch
:115	F147	Avslag m retusch
:116	F216	Avslag m retusch
:117	F24	Avslag o avfall
:118	F25	Avslag o avfall
:119	F68	Avslag o avfall

:120	F102	Avslag o avfall
:121	F120	Avslag o avfall
:122	F137	Avslag o avfall
:123	F146	Avslag o avfall
:124	F148	Avslag o avfall
:125	F150	Avslag o avfall
:126	F153	Avslag o avfall
:127	F185	Avslag o avfall
:128	F188	Avslag o avfall
:129	F212	Avslag o avfall
:130	F220	Avslag o avfall
:131	F232	Avslag o avfall
:132	F235	Avslag o avfall
:133	F240	Avslag o avfall
:134	F243	Avslag o avfall
:135	F244	Avslag o avfall
:136	F246	Avslag o avfall
:137	F250	Avslag o avfall
:138	F186	Rullsten
:139	F264	Kol
:140	F9	Keramik
:141	F10	Keramik
:142	F47	Keramik
:143	F92	Keramik
:144	F171	Keramik
:145	F18	Kärnfragment?
:146	F21	Avslag m retusch o flåthuggning
:147	F2	Avslag m retusch
:148	F12	Avslag m retusch
:149	F18	Avslag m retusch
:150	F49	Avslag m retusch
:151	F48	Flintstycke m flåthuggning
:152	F2	Avslag o avfall
:153	F18	Avslag o avfall
:154	F18	Avslag o avfall
:155	F43	Avslag o avfall
:156	F48	Avslag o avfall
:157	F49	Avslag o avfall
:158	F42	Pilspets, fargm.
:159	F42	Avslag m flåthuggning
:160	F42	Avslag m retusch
:161	F42	Avslag o avfall
:162	F31	Avslag o avfall
:163	F54	Kol

:164	F268	Avslag o avfall
:165	F267	Skifferbitar
:166	F268	Kol
:167	F50	Kol
:168	F44	Avslag m retusch
:169	F109	Avslag o avfall

62/71

FORNLÄMNING NR 14:29 INOM GÖTEBORGS STAD

Inv.nr: 48821

14:29 HÄLLKISTA

Starkt skadad senneolitisk hällkista i stensättning omgiven av två delvis skadade kantkedjor. Intill hällkistan fanns två härdar.

LÄGE OCH BESKRIVNING

Fornlämningen var belägen på Hisingen på fastigheten Grimbo 2² i förutvarande Tuve socken inom Göteborgs stad (fig 1). Den låg i en nordsluttande smal dalgång (fig 18) i N-S strax väster och ovanför Kvillebäckens breda dalgång. Den lilla dalgången går i stort sett parallellt med Kvillebäckens dalgång och mynnar i norr ut i en utvidgning av denna.

Dalgången med hällkistan omges av relativt höga och branta berg och genomrines av en bäck (fig 18, 20). Hällkistan låg ca 15 m från bergväggen vid dalgångens östra sida. Marken omkring, som utgjordes av morän och sand hade tidigare varit uppodlad. Odlingsrösen låg på flera ställen utefter bergssluttningen vid dalgångens båda sidor samt ovanpå hällkistan. Något år före undersökningen hade den mycket täta granskog fällts, som stått tätt intill runt fornlämningen och uppfyllt i stort sett hela dalgången.

Fornlämningen hade före undersökningen följande utseende (fig 3, 19):

Hällkista i omgivande röse. Hällkistans storlek och riktning var svårbestämbar eftersom den var starkt skadad. Endast två hällar tycktes stå på sin ursprungliga plats (häll I och II).

Häll I 2,3 m bred (NÖ-SV), 0,3 m tjock och 1,1 m hög över gropens botten.

Häll II 0,55 m bred (Ö-V), 0,15 m tjock och 0,45 m hög över gropens botten.

Mellan hällarna fanns en 2,5x2,5 m stor grop, som var upp

till 1 m djup mätt från de översta stenarna i röset. I gropen låg två hållar, delvis ovanpå varandra (häll III b och c).

Kistan var omgiven av ett i det närmaste runt röse 8 m diam och 1 m högt, delvis övertorvat, främst i södra kanten. Rösets yta var mycket ojämn och stenstorleken varierade från 0,2-0,9 m. De flesta stenarna var rundade, några få stora hålliknande, 1,2-1,5 m långa. En del av stenarna låg mycket löst och ruckligt och var troligen uppslängda vid uppodling av marken runt om. Rösets begränsning utåt var relativt klar. Främst den nordvästra delen verkade omplockad i sen tid med en kallmurad kant.

I södra kanten stod två hållar (V och VI), vilka troligen markerade rösets gräns utåt.

Häll V 0,5 m hög, 0,7 m bred (ÖNÖ-VSV), 0,2 m tjock.

Häll VI 0,45 m hög, 1,2 m bred (NÖ-SV), 0,25 m tjock.

Utanför dessa två hållar och utanför röset var marken ganska jämn och inga stenar syntes i ytan.

Fornlämningen var före undersökningen bevuxen med några små rönnar och björkar.

GRÄVNINGSTID OCH ARBETSSTYRKA

Grävningstid: 5 maj - 27 juni 1969. Undersökningen utfördes av Göteborgs arkeologiska museum. Arbetet leddes av S. Andersson. I övrigt deltog under längre eller kortare tid E. Arwill, C. Cullberg, I. Ernstsson, M. Nilsson, H. Olsson, K. Rex, A. Robertsson, J. Wigforss samt B. Åkesson. Som grovarbetare deltog J-G. Lindgren och L.O. Löf.

Undersökt yta: 130 kvm.

Arbetstid i fält: 954 arkeologtimmar och 546 grovarbetstimmar.

ARBETSBESKRIVNING

Över anläggningen (= anläggning 1) drogs en profil i N-S och en profil i Ö-V och anläggningen avtorvades. Området närmast utanför avtorvades och utgrävdes ner till alven. Den sentida odlings-

stenen ovanpå anläggningen vältes ner i detta utgrävda område. De liggande hällarna (III b och c, XI b, XXVI och XXVII) i plundringsgropen borttogs och stenpackningen under odlingsröset genomgrävdes. Häll I borttogs av säkerhetsskäl innan kistan utgrävdes i sin helhet.

Slutligen nertogs profilbänkarna och alla hällar och klumpstenarna i kistan och kantkedjan vältes undan och jorden under genomgrävdes.

Vid utgrävning av anläggning 1 framkom anläggning 2, 4 och 5, som alla utgrävdes.

Utanför det egentliga undersökningsområdet togs 18 st provgropar och 9 st sökschakt för att söka efter eventuella gravfälts- och boplotsrester intill hällkistan. Då ett sotlager framkom i provgrop 11, avtorvades ett mindre område runt denna. Härvid framkom anläggning 3, som slutligen utgrävdes.

A N L Ä G G N I N G 1

GRÄVNINGSIAKTTAGELSER

Anläggningen, som till större delen var täckt av ett sentida odlingsröse (fig 3, 18, 19, 20) utgjordes av en hällkista, som var starkt skadad av plundringsgrävning (fig 3). Kistan (område A+C+delvis B) var indelad i två rum av två små kantställda hällar (fig 4, 25). Vid ingångens ena sida stod en rest sten (fig 4, 11, 23, 25, 27). I förrummet fanns en småstenspackning (område B), som även sträckte sig några meter utanför förrummet (fig 4, 22, 23). Kistan var troligen ursprungligen omgiven av två, nu delvis skadade kantkedjor, den yttre av resta hällar, den inre av kantställda klumpstenar (fig 4, 24-27). Mellan kistan och kantkedjorna fanns en fyllning av sten och sand (område D-L, fig 4, 21, 22). Utanför den yttre kantkedjan fanns enstaka stenar och mindre stensamlingar (fig 20-22), men ingen riktig stenpackning (område M, N).

KAMMAREN, fig 4 (område A, uppdelat i a-e)

Kammaren var ca 2,8 m lång (NÖ-SV) och 1,6 m bred (inre mått). Den sydöstra långväggens nordöstra del utgjordes av häll I, som stod på sin ursprungliga plats (fig 4, 21, 22). Sydväst om I saknades vägghäll. Denna kan eventuellt ha tagits bort. En annan möjlighet är att överdelen spruckit loss och att roten fanns kvar, men var så söndersprucken att bitarna vid undersökningen togs för skarpkantade stenar i stenpackningen mellan kista och kantkedja. Den lilla resta hällen LIV kan möjligen vara en sådan rest (fig 4). Den nordvästra långväggen bildades i nordöst av häll L och LI som stod i ursprungligt läge men var avslagna (fig 4, 27). Mellan dem fanns flera hällflisor. L och LI kan möjligen ursprungligen ha utgjort en enda häll. Häll XXVII, som låg under häll III i plundringsgropen kan möjligen vara en avslagen överdel av L eller LI (fig 3). Sydvästra delen av nordvästra långväggen utgjordes av häll XI med roten i ursprungligt läge och överdelen avslagen och liggande delvis över roten (fig 4, 12, 21-23, 25, 27). Häll XI bildade också vägg i förrummet. Häll IL och några hällflisor mellan XI och L har troligen hört ihop med XI (fig 4, 12, 27). Detta gäller möjligen också häll XXVI, som låg avbruten innanför XI (fig 3, 12). Alla hällarna i nordvästra långväggen var mycket sköra och spruckna. Om de alla tillsammans utgjort en 4,15 m (med häll XXVI 4,55 m) lång häll eller två eller flera hällar och var gränsen i så fall gått mellan dem kan nu ej avgöras (fig 12).

Den nordöstra gaveln utgjordes av en häll (III), vars rot stod på sin ursprungliga plats (fig 4, 14, 24, 27). Hällens överdel var avslagen och låg i plundringsgropen (fig 3, 21). Ett 0,2 m brett tomrum fanns mellan häll III och sydöstra långväggen. I vinkeln mellan nordöstra kortväggen och nordvästra långväggen stod häll II (fig 4, 12, 14, 19, 21, 24). Möjligen kan en liknande häll ha stått mellan häll I och III. På grund av plundringsgrävningens djup här kunde en eventuell nergrävning för häll ej iakttagas.

Av de vägghällar som kunnat rekonstrueras visade sig häll I och XI i långväggarna ha sin överkant i ungefär samma nivå,

medan gavelhällen III stuckit upp 0,2-0,3 m högre än långsideshällarna (fig 12-14).

Är rekonstruktionen av häll III riktig måste häll I, som lutade svagt inåt mot nordväst, ursprungligen ha stått rakt. Överdelen av häll III var nämligen så bred att den inte fick plats innanför den lutande häll I (fig 14).

Kammarens vägghällar var alla nergrävda till ungefär samma nivå. Djupast stod nordöstra gavelhällen (fig 12-14). De stod alla med botten nere i den orörda marken. Alla, med undantag av häll II, var nergrävda ner genom den grova steniga grusiga sanden (lager 4) och 5-40 cm ner i den ljusa fina sanden (lager 5). Häll II stod ca 20 cm ner i lager 4. Nergrävningsgränsen ner i den naturliga marken kunde på flera ställen iakttagas (fig 4, 7, 8, 9, 10, 11). Närmast utanför hällarna i nergrävningen fanns gul grusig sand (lager 3) med stödpackning i regel av 0,1-0,4 m stora rundade och skarpkantade stenar (fig 8, 9, 11). På några få ställen kunde liknande stödpackning iakttagas även innanför hällarna dvs i kistan.

Tvärväggen mellan kista och förrum bildades av två smala söndervittrade skivade svarta hällar. Den bäst bevarade (XLII) var nergrävd 5-10 cm ner i den naturliga grova steniga grusiga sanden (lager 4, fig 4, 10, 11, 12, 25). Närmast sydväst om hällen från denna och minst 0,1 m mot sydväst (gränsen i profilbänken ej fastställd) fanns gul grusig sand (lager 3) ner till 5 cm över hällens underkant. I detta lager stod parallellt med XLII en liten rest häll (LII) intill häll XI (fig 4, 12). Denna häll kan ha ingått i tvärväggen och var i så fall avbruten. En annan möjlighet är att den varit stödsten för häll XI eller XLII. Av den andra tvärhällen (LIII) fanns endast en liten flisa kvar på ursprunglig plats (fig 4, 13). Denna stod direkt på en liggande flat häll, som låg i den grova steniga, grusiga sanden (lager 4). Samma lager fanns också omedelbart intill sydväst om hällen. Hällarna i tvärväggen var betydligt lägre än långsideshällarna (fig 12, 13). Den bäst bevarade hällen (XLII) var 1 m lägre än häll XI. Troligen har

de dock varit högre.

Nordväst om tvärhällarna fanns ovanpå den naturliga marken (=lager 4) ett 0,3 m tjockt lager av tät stenpackning av 0,1-0,35 m stora rundade skarpkantade stenar med gul grusig sand (lager 3) emellan (fig 11, 25). Denna stenpackning kan ha utgjort stödpackning för tvärhällarna. En annan möjlighet är att liknande stenpackning funnits över en större del av kammaren och att stenpackningens gräns mot nordöst utgjordes av plundringsgränsen.

Hela kammaren var troligen plundrad, möjligen med undantag av en 0,2-0,3 m bred remsa närmast innanför och nordöst om tvärhällarna. Plundringsgrävningens utbredning och djup var svår att konstatera, då några klara gränser inte kunde urskiljas. Plundringsgrävning kan ha förekommit vid flera tillfällen.

Fyra områden med något olika utseende konstaterades inom den del av kammaren som betraktades som klart plundrad (fig 4). I östnordöstra delen innanför häll I (a) kunde plundring klart påvisas ner i nivå med underkanten av hällen (fig 7). Här fanns överst, dvs i plundringsgropens yta omedelbart under de liggande hällarna III och XXVII tätt liggande 0,1-0,6 m stora rundade och skarpkantade stenar i ett ca 0,3-0,4 m tjockt lager och därunder glest liggande 0,1-0,15 m stora rundade och skarpkantade stenar i ett ca 0,1-0,2 m tjockt lager, allt i gråbrun något moig sand (lager 1, möjligen blandat med lager 3?). Därunder vidtog den naturliga ljusa fina sanden (lager 5) möjligen med några centimeter grov stenig grusig sand (lager 4) ovanpå.

I den täta stenpackningen låg lite flinta spridd, bl.a. ett avslag med retusch (fynd 199).

I norra delen av kammaren (b) (fig 4, 25) fanns omedelbart under häll III och XXVII i plundringsgropen ett 0,3-0,8 m tjockt lager av en oregelbunden, i ytan mycket lös, stenpackning av 0,1-0,5 m stora rundade och skarpkantade stenar. Dessa låg överst i gråbrun moig sand (lager 1) och därunder i ljus- och mörkfläckig grusig sand (lager 3). Härunder fanns ett 0,05-0,2 m

tjockt lager av stenig grusig sand (lager 4) och därunder den ljusa fina sanden (lager 5). I stenpackningen fanns oregelbundna fläckar av sotig mörk sand, som regel upp till 0,1 m tjocka på en nivå av 50-70 cm över underkanten av häll L och 70 cm över underkanten av häll III (fig 6).

Spridd inom denna del av kammaren fanns flinta, varav det mesta låg i den fläckiga grusiga sanden (lager 3 fynd 194) samt några få avslag i det översta moiga lagret (lager 1 fynd 96). De tre sotfärgningarna innehöll några flintavslag samt lite kol (fynd 133, 219, 260). I kistgränsen ovanpå den avbrutna häll L låg ett bryne (fynd 254), som ursprungligen kan ha legat i kistan eller eventuellt i stenpackningen utanför (fig 6, 31).

I sydvästra delen av kammaren (c) (fig 4), nordöst om den möjligen icke plundrade delen, fanns i ytan av plundringsgropen under häll XXVI och XXVII rundade och skarpkantade 0,1-0,5 m stora stenar relativt tätt liggande i överst gråbrun moig sand (lager 1) och därunder grusig gul sand (lager 3). Stenpackningen var 0,2-0,4 m tjock och under den vidtog ett i det närmaste stentomt fläckvis mycket grusigt sandlager (lager 3) möjligen omrört med lager 4, upp till 0,4 m tjockt och därunder den orörda marken (lager 4 och 5).

I det stenfria grusiga sandlagret (lager 3) påträffades lite flinta (fynd 198), däribland ett toppfragment av en dolk (fynd 196 fig 6, 34).

Närmast innanför häll XI (d) fanns gul grusig sand (lager 3) i en ca 0,2 m bred remsa i stort sett utan sten (fig 4). Enda fyndet här utgjordes av två flintavslag (fynd 135).

Den möjligen icke plundrade delen närmast tvärhällarna (e) (fig 4) bestod i botten ovanpå den orörda grova grusiga steniga sanden (lager 4) av en stenpackning (fig 11, 25) av 0,1-0,35 m stora rundade och skarpkantade stenar i gul sand (lager 3) med några mindre lerfläckar på ungefär samma nivå som lerområdet sydväst om tvärhällarna, men även något lägre (jfr stödpackning för tvärhällarna ovan).

Den gula sanden fortsatte 20-30 cm uppåt men i det närmaste utan sten. Överst fanns en 0,1 m tjock stenpackning av flata, skarpkantade 0,15-0,5 m stora stenar, även dessa i gul sand (lager 3).

I ytan bland de flata stenarna låg en fragmentarisk pilspets (fynd 87). I den stenfria sanden (lager 3) låg en liten krukskärva (fynd 172) samt ett flintavslag (fynd 173). Bland stenarna i botten och mellan och delvis sydväst om tvärhällarna fanns en liten kolkoncentration (fynd 223), (fig. 6, 37).

FYNDBESKRIVNING

FYNDTABELL

Fynd nr	Område	Kvadrant eller profil	Keramik	Flinta redskap		Flinta obearbetade avslag		Flinta övrig		Övrigt	
				gr	art	st	gr	st	gr		
87	Ae	SV			Pilspets fragm, fig 37	1	3				
96	Ab	NÖ+NV+ profil					2	4			
133	Ab	NV					3	8			
135	Ad	SV					2	5			
172	Ae	SV	1								
173	Ae	SV					1	5			
194	Ab	NÖ+NV+ profil			Avslag med retusch	3	50	4	8	9	205
196	Ac	SV			Dolk, topp- fragm, fig 34	1	5				
198	Ac	SV					4	23	3	98	
199	Aa	NÖ+SÖ+ profil			Avslag med retusch	1	8	4	39	2	51
219	Ab	NÖ								Kol 4 gr	
223	Ae	SV								Kol 1 gr	
254	Ab	Ö-V- profil								Bryne bergart fig 31 1 st 300 gr	

Fynd nr	Område	Kvadrant eller profil	Keramik	Flinta redskap		Flinta obearbetade avslag		Flinta övrig		Övrigt
				gr	art	st	gr	st	gr	
260	Ab	N-S- profil		Avslag med retusch	1	8				
Sa			1		7	74	20	92	14	354

Fynd 87, 133, 172, 173, 196, 219, 223, 254 och 260 är markerade på planritningen, fig 6.

Keramiken (fynd 172) utgörs av en 2 cm stor flagad oorerad kantbit av senneolitisk typ. Dolkspetsen (fynd 196, fig 34) är 4,6 cm lång och fint parallellhuggen på de båda svagt välvda sidorna.

Pilspetsen (fynd 87, fig 37), vars topp är avslagen, är 3 cm lång med flathuggning över hela de båda svagt välvda sidorna. Formen är närmast triangulär med svagt konkav bas.

Brynet (fynd 254, fig 31) av bergart har tre 5-5,5 cm långa och 1-2 cm breda parallella slipytor i ena änden. Det är av samma typ som brynet (fynd 13, fig 33) i gruset utanför förrummet.

Bland de övriga fynden som utgjordes av flinta fanns flera tunna, fina flintavslag med och utan retusch.

FÖRRUMMET OCH SMÅSTENSPACKNINGEN UTANFÖR INGÅNGEN (område B och C)

Förrummet var ca 1,1-1,2 m långt (NÖ-SV) och ca 1,5 m brett (inre mått) (fig 4). Avgränsningen mot kammaren utgjordes av två tunna hällar (fig 4, 11, 25). I sydöst saknades vägghäll. Den nordvästra väggen utgjordes av häll XI, som också bildade vägg i kammaren (jfr beskrivning av kammaren ovan). Vid och troligen innanför, dvs sydöst om häll XI:s sydvästra ände stod resten en trekantig sten (XXVIII, fig 4, 23, 25, 27). Denna markerade antagligen förrummets begränsning mot sydväst. Den var ungefär 0,5

m lägre än håll XI och stack upp 20-25 cm ovanför omgivande småstenspackning (fig 11, 12). Den var nergrävd ner genom den grova steniga grusiga sanden (lager 4) och några centimeter ner i den fina ljusa sanden (lager 5). Närmast stenen fanns gul grusig sand (lager 3) ner till 0,15 m från stenens underkant.

Vid sydöstra sidan av förrummets ingång saknades motsvarande slutsten. Spår efter nergrävning av en sådan kunde inte heller iakttagas.

Strax nordöst om den resta stenen (XXVIII) låg mitt i förrummet en 1 m lång (NV-SÖ), 0,4 m bred och 0,3 m tjock sten (tröskelsten?, XXXVIII fig 4, 11, 23, 25). Hela förrummet omkring denna sten var fyllt av en småstenspackning av i allmänhet 0,1-0,25 m stora rundade mycket tätt packade stenar i ett ca 0,3 m tjockt lager med gul sand (lager 3) emellan (fig 4 område B, fig 11, 23). Inom ett 1,2 (NV-SÖ)x0,3-0,6 m stort område närmast ovanpå och omkring den liggande stora stenen fanns vit fin sand (lager 2) i ett upp till 0,1 m tjockt lager i överdelen av och troligen även delvis över småstenspackningen (fig 4, 9).

Den stora stenen och större delen av småstenspackningen runt om låg på ett upp till 0,2 m tjockt lager av gul grusig sand (lager 3) ovanpå den orörda marken (lager 4 och 5, fig 11). Närmast sydväst om tvärhällarna fanns under småstenspackningen ett ca 0,7 (NV-SÖ)x0,4 m stort och 0,1 m tjockt lerområde (fig 4, 10, 11), som låg direkt på den naturliga steniga grusiga grova sanden (lager 4) utom längst i nordöst där den gula sanden gick djupare ner i nergrävningen för håll XLII.

Småstenspackningen sträckte sig inte ända fram till håll XI. Närmast hällen fanns grusig gul sand (lager 3, fig 4 område C) i stort sett utan sten och med några flintavslag, varav 1 med retusch (fynd 128).

Småstenspackningen fortsatte utan gräns ca 2,5 m mot sydväst utanför förrummet och utbreddes där mot nordväst och sydöst i ett ca 6 m brett (NV-SÖ) område (fig 4 område B, fig 11, 22, 23). Stenpackningen utanför förrummet bestod av i allmänhet

0,1-0,25 m stora rundade mycket tätt packade stenar i gulgrusig sand (lager 3).

Stenpackningen var 0,1-0,2 m tjock i nordvästra, sydvästra och sydöstra utkanten och upp till 0,45 m tjock intill den resta stenen (XXVIII). I stenpackningen, främst i dess övre del, fanns även enstaka större 0,4-0,6 m stora rundade och skarpkantade stenar. I södra och sydöstra utkanten fanns i stenpackningens överdel och delvis ovanpå den hällliknande, skarpkantade 0,3-1 m stora stenar. De största utgjordes av häll XXXIII och XXXIV (fig 4). Småstenspackningens begränsning var relativt klar, men lagda kanter saknades. Under småstenspackningen fanns ett troligen upp till 0,1 m tjockt sandlager (lager 3 jfr beskrivning av sandlagret under anläggningen nedan) ovanpå den orörda marken (lager 4 och 5).

I ytan av småstenspackningen fanns utspritt några krukskärvor och flinta bl.a. några tunna avslag, varav två med retusch (fynd 63) samt lite kol (fynd 79) inom ett mindre område i förrummets yttre del (samma område som kolet i fynd 14 nedan, fig 6).

Mellan stenarna i hela småstenspackningen låg spritt ganska mycket keramik (fynd 85). Denna var troligen ditlagd i form av mindre krukskärvor och ej ett helt kärl. Av flinta fanns ett avslag av slipat redskap (fynd 163), avslag med retusch (fynd 85) samt flera tunna avslag (fynd 85), av vilka flera har passning. Några av dem har också passning med några flintavslag från ett begränsat område strax utanför småstenspackningen (fynd 48, fig 21).

Ovanpå den centrala delen av småstenspackningen, dvs i förrummets sydvästra del och i området närmast sydväst om detta fanns ett 0,05-0,1 m tjockt gruslager av något moig, mycket grusig stenig sand (närmast liknande lager 4) med enstaka 0,1-0,6 m stora rundade och skarpkantade stenar, (fig 4).

I detta grus påträffades ett bryne (fynd 13, fig 6, 33), en något fragmentarisk pilspets (fynd 16, fig 6, 38) och flera tunna flintavslag samt några obearbetade flintstycken

bl.a. en stor frostsprängd bit (fynd 14). Inom ett begränsat område i förrummets yttre del fanns lite kol (fynd 14) (samma område som fynd 79 ovan, fig 6)

FYNDBESKRIVNING

FYNDTABELL

Fynd nr	Område	Kvadrant eller profil	Keramik	Flinta redskap		Flinta obearbetade avslag		Flinta övrig		Övrigt	
				gr	art	st	gr	st	gr		st
13	B	SV								Bryne bergart fig 33 1 st 46 gr	
14	B	SV					10	46	6	570	Kol 2 gr
16	B	SV		Pilspets fragm, fig 38	1	1					
63	B	SV	18	Avslag med retusch	2	16	6	56	3	34	
79	B	SV									Kol 2 g
85	B	SV	697	Avslag med retusch	2	34	26	113	17	265	
128	C	SV		Avslag med retusch	1	9	5	28			
163	B	SV		Avslag av slipat redskap	1	2					
Sa			715		7	62	47	243	26	869	

Fynd 13, 16, 79 och 163 är markerade på planritning, fig 6.

Keramikens är oornerad, av senneolitisk typ med stora magringskorn. Största skärvan är 6,8cm stor. Godstjockleken varierar mellan 0,5 och 1,5 cm. Många skärvor är flaggade. Kantbitar förekommer.

Pilspetsen (fynd 16, fig 38) är 2,3 cm lång hjärtformig med insvängd bas. Ena hullingen är avbruten. Ena sidan är flat och endast delvis flathuggen speciellt vid topp och hullingar. Den andra sidan är helt flathuggen och svagt välvd.

Det slipade flintavslaget (fynd 163) är 3 cm stort och obestämbart.

Den övriga flintan utgörs bl.a. av flera tunna fina avslag, med och utan retusch.

Brynet (fynd 13, fig 33), av bergart, är av samma typ som brynet (fynd 254 fig 31) i kammaren. Det har i ena änden två parallella 3,5 cm långa och 2 cm breda slipytor.

YTTRE OCH INRE KANTKEDJAN

Den yttre kantkedjan runt kistan var den bäst bevarade (fig 4, 21, 22, 26, 27). Den gick på ett avstånd av upp till 2 m från kistan. Den saknades på en sträcka av ca 3 m i nordöst. Den bevarade delen bestod av 8 resta, utåt från kistan lutande, och 8 liggande hällar. De sistnämnda stod säkerligen ursprungligen resta men utåt lutande och hade troligen pressats ut av stenpackningen mellan kantkedjorna. I nordväst syntes en gradvis övergång från resta (häll XX) över starkt lutande (häll XXI) och nästan liggande (häll XXII) till plant liggande (häll XXIII) hällar (fig 22, 26, 27). Hällarna har troligen aldrig varit resta rakt upp utan avsiktligt satta utåt lutande (fig 7, 24). Hällarna var 0,8-1,6 m höga, 0,3-1,4 m breda och 0,1-0,45 m tjocka och stod respektive låg tätt intill varandra. De stod alla helt och hållet i den gula sanden (lager 3). Några var klart nergrävda ner i den naturliga grova grusiga, steniga sanden (lager 4) men med lager 3 ner under hällarna (fig 7). Endast vid häll VI kunde stödpackning innanför iakttagas av två 0,2-0,3 m stora rundade stenar. Hällarna var i övrigt i stort sett omgivna av stenpackningen mellan kistan och kantkedjan.

I sydväst utanför ingången till förrummet fanns i gränsen mot småstenpackningen och i yttre kantkedjans förlängning två mörka 0,5-0,6 m stora fläckar, som framträdde omedel-

bart under odlingsröset respektive häll XII. Dessa i stort sett stenfria mörkfärgningar kan eventuellt vara platsen för en, möjligen två resta hällar i yttre kantkedjan, som i så fall skulle ha gått ända fram till småstenspackningen. Intill den ena mörkfärgningen stod en liten rest utåtlutande häll (XXXVIII). Den var möjligen stödsten för häll i kantkedjan eller en avbruten rest av en större häll (fig 4).

Den inre kantkedjan fanns endast bevarad i nordväst på en sträcka av drygt 4 m (fig 4, 22, 24-27). Den gick på ett avstånd av ca 1 m från kistan och tätt intill yttre kantkedjan. Den gick troligen ursprungligen runt hela kistan. Senare skadegörelse kan ha förstört resten av den.

Den inre kantkedjan utgjordes av i regel tätt lagda respektive på kant ställda svagt inåtlutande klumpstenar med relativt plana bredsidor utåt och med överkanten i ungefär jämn nivå med undantag av den nordöstligaste stenen (XIX) som var högre än de andra och som stod svagt utåtlutande och var närmast hällliknande. Stenarna var 0,5-1,45 m höga, 0,4-1 m breda och 0,25-0,9 m tjocka. De stod helt i den gula sanden (lager 3) utom XIX som stod några centimeter ner i den naturliga steniga grova grusiga sanden (lager 4). De var alla omgivna av stenpackning uppifrån och ner.

Omedelbart nordöst om häll I fanns en 1 m hög, 0,6 m bred (ungefär N-S) och 0,5 m tjock klumpsten (LV fig 4) med botten i ungefär samma nivå som underdelen av stenarna i inre kantkedjan och ca 0,5 m högre än häll I:s underkant. Den har möjligen ingått i inre kantkedjan. Den togs av misstag bort i samband med borttagandet av odlingsrösestenen eftersom den från början togs för en sådan (gropen efter stenen syns på fig 21).

I den skadade nordöstra delen fanns i den gula sanden (lager 3) ovanpå lager 4 tre 0,1-0,2 m tjocka mörkfärgningar (fig 4) som möjligen kan ha utgjort platsen för hällar och stenar i inre och yttre kantkedjan. Två av dem var avlånga, 0,85x0,25 m stor (NV-SÖ) respektive 0,6x0,2 m stor (NÖ-SV) och en var rund 0,25 m diam.

I samma område fanns två fläckar (fig 4) av gul sand (lager 3)

5 cm ner i lager 4. De var 0,4x0,3 m (N-S) respektive 0,7x0,15-0,25 m stora (NÖ-SV) och utgjorde möjligen platsen för ytterligare stenar i kantkedjorna.

STENPACKNINGEN MELLAN KISTAN OCH YTTRE KANTKEDJAN (område D-L)

Mellan kistan och yttre kantkedjan hade ovanpå det fyndförande stenfria gula grusiga sandlagret (lager 3) i botten lagts en upp till 0,6 m tjock packning av sten och sand (fig 4, 21, 22). Stenpackningen var tätt packad i underdelen och glesare i överdelen. Den bestod nästan uteslutande av skarpkantade 0,1-1,1 m stora stenar, däribland några av kvarts. Endast några få och små stenar var rundade. Stenarna låg i gul, något grusig sand (lager 3), som i överdelen var något moig och gulbrun till färgen. Över stenpackningen fanns torv och grå humusfärgad moig sand (lager 1) i ett upp till 0,1 m tjockt lager.

Denna stenpackning hade troligen funnits över hela området mellan kistan och yttre kantkedjan (dvs område D-L), men var endast delvis bevarad. I nordöst var stenpackningen nästan helt förstörd och troligen borttagen (område J och delvis H, fig 4). Här saknades också både yttre och inre kantkedja. I sydväst saknades klara gränser mellan småstenspackning och stenpackning mellan kista och kantkedja (område K, L), vilket kan bero på att båda områdena troligen var skadade. Här fanns också de två mörka fläckar som möjligen markerade platsen för hällar i kantkedjan.

Fynden i den västra mörkfärgningen (område K) utgjordes av keramik och flinta, bl.a. ett avslag med retusch (fynd 181). I den östra (område L) fanns endast några flintbitar och lite kol (fynd 162).

Stenpackningen mellan yttre och inre kantkedja i nordväst (område E, fig 4, 22) var upp till 0,6 m tjock och bestod av skarpkantade 0,1-0,7 m stora stenar i gul grusig sand som i överdelen var något moig och gulbrun (lager 3). Stenarna låg tätt packade i underdelen (fig 22) och glesare i överdelen (fig 21). Stenpackningen började 0,1-0,2 m under översidan av stenarna i inre kantkedjan och gick ner nästan till dessa

stenars underkant. Stenpackningen låg ut över de liggande hällarna i yttre kantkedjan och täckte några av dem helt. Ytan på stenpackningen sluttade neråt utåt mot norr, nordväst och väster och var högst vid inre kantkedjan.

Fynden i denna del av stenpackningen utgjordes enbart av flinta med undantag av en liten keramiksmula (fynd 39, fig 6). De tre redskapen, ett toppfragment av en dolk (fynd 38, fig 6, 35), ett fragment av flathugget redskap, möjligen pilspets (fynd 59, fig 6) och ett avslag med retusch (fynd 41, fig 6), låg alla i ytan av stenpackningen i den gulgrå moiga sanden. Den övriga flintan bl.a. flera tunna avslag låg dels i ytan av stenpackningen (fynd 40, 224), dels djupt nere bland stenarna (fynd 90, 231).

Innanför inre kantkedjan (område D) fanns en liknande tät stenpackning av skarpkantade 0,1-0,7 m stora stenar i gul något grusig i ytan brun moig sand (lager 3) ungefär från inre kantkedjans överdel och ner till dess underdel, dvs i ett ca 0,5-0,6 m tjockt lager (fig 4, 24, 25).

I detta område fanns många tunna flintavslag framför allt i ytan av stenpackningen (fynd 40, 266) men inga flintredskap.

Välbevarad stenpackning mellan kistan och yttre kantkedjan, dvs där inre kantkedjan saknades, fanns dels inom ett litet område i norr (område G, fig 4, 7, 24), dels innanför yttre kantkedjan i sydväst (område F, fig 4, 7, 9, 21, 24, 27). Eftersom den inre kantkedjan saknades kan stenpackningen dock vara rubbad. Detta gäller speciellt området närmast utanför kistan i sydväst vid häll LIII och LIV, där en häll i kistväggen troligen borttagits och stenpackningen verkade att ha rasat in över sydvästra delen av för- rum och kammare (fig 9, 27).

Stenpackningen i område F och G bestod av skarpkantade 0,1-1,1 m stora stenar tätt packade med gul något grusig sand emellan. Sanden var en aning moig och brungul i överdelen av stenpackningen. I område F låg två stora stenar, XXXI och XXXII (fig 4), som möjligen kan ha ingått i en inre kantkedja. Troligare är dock att de endast ingick i sten-

packningen.

I ytan av denna stenpackning låg utspridd relativt mycket flinta, däribland flera redskap av vilka de flesta låg i ytan av stenpackningen. Dessa utgjordes av tre fragmentariska pilspetsar (fynd 1, 52, 249, fig 6, 39, 40) och två avslag med retusch (fynd 6, 110, fig 6). De låg alla nära kistan. Några av dem låg bland de troligen över kistan intrasade stenarna i stenpackningen. De kan möjligen tänkas vara uppkastade ur kammaren vid en tidigare plundring. Detta är i varje fall troligen fallet med ett alldeles helt skifferhänge (fynd 111, fig 6, 32), som låg i kistgränsen, dvs också i plundringsgränsen. Av den övriga flintan utgjordes de flesta av avslag både i ytan av stenpackningen (fynd 3, 53, 112, 113, 227, 256) och djupare ner bland stenarna (fynd 98, 155, 228, 257). I undre delen fanns även några flintavslag med retusch (fynd 95, 123, fig 6) samt några få krukskärvor (fynd 101, 155, 161, fig 6).

Utanför håll I fanns en mindre rest av stenpackning (område H). Den var upp till 0,4 m tjock och bestod av skarpkantade 0,1-0,5 m stora tätt packade stenar i gul något grusig sand (lager 3) med ytan omedelbart under det sentida odlingsröset (fig 4, 8, 21).

Relativt många flintavslag låg spridda i denna stenpackning dels i ytan (fynd 30, 81, 105, fig 6) dels djupare ner (fynd 106). Bland de översta stenarna fanns också ett par små keramikmulor (fynd 28, 29, fig 6).

I den skadade nordöstra delen (område J) fanns under odlingsröset endast enstaka glest liggande stenar, de flesta skarpkantade 0,05-0,5 m stora (fig 4, 8, 21). De låg i ett 0,3-0,5 m tjockt sandlager som överst var något moigt grågulfläckigt och underst gult och grusigt.

I undre delen av detta sandlager och delvis ner i det därunder liggande stenfria sandlagret (lager 3) framträdde tre fläckar av mörkare grå sand möjligen spår av nergrävningar för hållar i kantkedjorna (fig 4, jfr yttre och inre kant-

kedjan ovan).

Det ursprungliga läget för fynden i denna skadade del av stenpackningen är mycket osäkert. En del av redskapen, framför allt de två hela pilspetsarna (fynd 65, 93, fig 6, 41, 42) kan härröra från kammaren. Eftersom hela detta område troligen var omrört i samband med borttagning av stenar och hållar har fynden i övre och undre delen inte skiljts åt. Fynd 100 utgjordes av en koncentration av flinta (fig 6, 8) främst avslag och några redskap som låg samlade inom ett 0,7x0,7 m stort och 0,1 m tjockt område i något sotig moig sand direkt på ett stort jordfast block, vilket låg i lager 4. Förutom denna flintkoncentration fanns spritt inom området ovanligt mycket flinta, främst tunna avslag, men också flera redskap samt några krukskärvor, av vilka en var ornerad (fynd 7°, fig 6, 30).

FYNDBESKRIVNING

FYNDTABELL

Fynd nr	Område	Kvadrant eller profil	Keramik	Flinta redskap		Flinta obearbetade avslag		Flinta övrig		Övrigt
				gr	art	st	gr	st	gr	
40	D+E	NV				26	84	14	71	
89	D	NV				2	21	2	51	
134	D	SV				2	6	1	31	
248	D	Ö-V-profil				5	54	2	18	
266	D	Ö-V-profil				9	54	4	50	
38	E	NV		Dolk, topp-fragm fig 35	1	10				
39	E	NV	<1							

Fynd nr	Område	Kvadrant eller profil	Keramik	Flinta redskap		Flinta obearbetade avslag		Flinta övrig		Övrigt
				gr	art	st	gr	st	gr	
41	E	NV			Avslag med retusch	1	7			
59	E	NV			Flathugget redskap, fragm pilspets?	1	1			
90	E	NV					13	60	4	22
187	E	SV							3	140
224	E	Ö-V- profil					2	6	4	7
231	E	Ö-V- profil					3	5		
1	F	Sö			Pilspets fragm fig39	1	1			
3	F	Sö					5	88	1	4
6	F	SV			Avslag med retusch	1	11			
52	F	SV			Pilspets fragm fig40	1	3			
53	F	SV					5	15		
95	F	Sö			Avslag med retusch	1	2			
98	F	Sö					3	10	2	56
101	F	Sö	<1							
110	F	SV			Avslag med retusch	1	2			
111	F	SV								Skiffer- hänge 1 st 10 gr fig32
112	F	SV					1	4		
113	F	SV					1	<1		
123	F	Sö			Avslag med retusch	1	10			
155	F	SV	7				1	3		
161	F	SV	23							

Fynd nr	Område	Kvadrant eller profil	Keramik	Flinta redskap		Flinta obearbetade avslag		Flinta övrigt		Övrigt
				gr	art	st	gr	st	gr	
249	F	N-S-profil		Pilspets? fragm	1	2				
256	F	N-S-profil					5	54	2	5
257	F	N-S-profil					3	5		
227	G	N-S-profil					4	6		
228	G	N-S-profil					6	22		
28	H	SÖ	6							
29	H	SÖ	1							
30	H	SÖ					13	36		
81	H	NÖ					1	7		
105	H	Ö-V-profil					1	<1		
106	H	Ö-V-profil					12	32	2	4
27	J	NÖ		Avslag med flathuggn	2	5	73	203	23	83
64	J	NÖ		Tillslaget flintstycke	1	335				
65	J	NÖ		Pilspets fig 41	1	1				
72	J	SÖ	3	fig 30						
77	J	SÖ		Avslag med retusch	2	2	29	96	9	28
93	J	NÖ		Pilspets fig 42	1	1				
94	J	NÖ		Flintstycke m retusch	1	19				
100	J	SÖ+Ö+V-profil		Flathugget redsk fragm pilspets?	1	1	31	97	9	175
				Flathugget redsk fragm	1	<1				

Fynd nr	Område	Kvadrant eller profil	Keramik	Flinta redskap				Flinta obearbetade avslag		Flinta övrig		Övrigt
				gr	art	st	gr	st	gr	st	gr	
104	J	NÖ	3									
239	J	Ö-V- profil		Avslag med retusch	1	2	16	34	11	55		
181	K	SV	6	Avslag med retusch	1	6	1	7				
162	L	SV					1	<1	2	15	Kol 8 gr	
Sa			50		22	421	274	1010	95	815		

Fynd 1, 6, 28, 29, 38, 39, 41, 52, 59, 64, 65, 72, 81, 93, 94, 95, 100, 101, 104, 123, 161, 249 är markerade på planritning fig 6.

Keramiken är av samma typ som den i småstenspackningen i och utanför förrummet. Största skärvan är 5 cm stor. En kantbit finns och en 2 cm stor krukskärva som är ornerad med fem små relativt djupa intryck i en jämn linje (fynd 72, fig 30).

Dolkfragmentet (fynd 38, fig 35) är 5,2 cm långt med flathuggning över de båda svagt välvda sidorna. Dolktypen går ej att fastställa. Fyra säkra pilspetsar finns samt tre osäkra fragment.

Pilspets (fynd 1, fig 39) 2,3 cm lång, med hullingar. Toppen och ena hullingen är avslagen. Båda sidorna är helt flathuggna och svagt välvda.

Pilspets (fynd 52, fig 40) relativt stor och närmast bladformig, 3 cm lång med avslagen topp. Basen är mycket svagt konkav nästan rak. Ena sidan är flat med bearbetning endast vid basen. Den andra sidan är välvd och helt flathuggen.

Pilspets (fynd 65, fig 41) hjärtformad, hel, 2,3 cm lång med starkt konkav bas. Båda sidorna är svagt välvda och helt flathuggna.

Pilspets (fynd 93, fig 42) hel, 2,6 cm lång, närmast triangulär med svagt konkav bas. Ena sidan är flat, andra svagt välvd. Båda har flathuggning endast vid kanterna.

Av de tre fragmenten är ett (fynd 59) flathugget på båda sidor och 1,5 cm långt. De två andra (fynd 100, 249) är endast delvis flathuggna på båda sidor och bör om de varit pilspetsar ha varit relativt stora sådana. Fragmenten är 3 cm långa.

Dessutom finns två andra flathuggna obestämbara fragment (fynd 27, 100).

Den övriga flintan utgörs främst av många tunna fina avslag, varav några med retusch.

Hänget (fynd 111, fig 32) av svart skiffer, är 5,9 cm långt med avrundat fyrsidigt tvärsnitt. Överdelen är försedd med två koniskt borrarade hål från sidan vilka går ihop med ett liknande koniskt hål från överkanten. Nederdelen är formad som en mejselliknande egg.

SANDLAGRET UNDER ANLÄGGNINGEN SAMT NERGRÄVNING FÖR HÄLLAR I KAMMAREN OCH YTTRE KANTKEDJAN (område M)

Under hela anläggningen utom i kammaren fanns ovanpå den orörda marken, dvs ovanpå den steniga grusiga sanden (lager 4) ett 10-20 cm tjockt stenfritt något grusigt gult sandlager (lager 3). Detta sandlager fanns också som fyllning i nergrävningsgroparna för hällarna i kammaren med eller utan stödpackning och under hällar och stenar i inre och yttre kantkedja (fig 7, 11).

Utanför den yttre kantkedjan fanns detta stenfria sandlager i ett upp till 1 m brett område utåt från hällarnas bas (fig 4, område M). Utanför flera hällar kunde klara nergrävningsgränser iakttagas (fig 4). Detta gällde även i nordöst mellan häll XIII och IX där yttre kantkedjan saknades. Denna nergrävning gick endast några decimeter ner i den naturliga marken (lager 4). Den yttre nergrävningskanten sluttade svagt (fig 7).

I överdelen av denna sand utanför yttre kantkedjan låg

delvis relativt tätt delvis glesare skarpkantade hällliknande 0,1-0,7 m stora stenar (fig 20, 21, 22). De översta låg med ytan omedelbart under torven. Sanden var överst humusfärgad moig (lager 1) och därunder gul till gulbrun delvis något moig (lager 3).

Bland de hällliknande stenarna utanför häll XIII påträffades 0,1 m djupt under torven två i ytan runda 0,2 m stora sotfläckar (fig 6).

Den södra sotfläcken var 0,4 x 0,2 m stor (Ö-V), upp till 0,02 m tjock med oklar diffus begränsning. Den norra sotfläcken var klart begränsad 0,2 m diam rund och med rundad botten, 0,05 m djup. De bestod båda av sotig moig sand med några enstaka kolbitar i. Under dem fortsatte svaga diffusa smala mörkfärgade ränder (rötter?) neråt i sanden.

I nordväst omedelbart utanför häll XXII fanns en liknande sotfläck bland stenarna i nergrävningen för hällen. Sotfläcken, som bestod av sotig sand, låg på en 0,45 x 0,45 m stor häll och innehöll några få kolbitar.

I sandlagret under stenpackningen innanför yttre kantkedjan fanns några sotfläckar (fig 6) samt ett par mörkfärgningar (fig 4), som eventuellt utgjorde platsen för hällar i inre och yttre kantkedjan (jfr yttre och inre kantkedja ovan).

Sotfläcken i sydöstra kvadranten var i ytan klart begränsad, 0,2 x 0,15 m stor (Ö-V). Den var endast 1-2 cm tjock och i botten diffus och oregelbunden och något större än i ytan. Den innehöll några kolbitar.

Sotfläcken i nordöstra kvadranten låg med överdelen i lagret med glesa stenar och sträckte sig ner i den gula stenfria sanden (lager 3). Den var rund, 0,1 m diam, 0,1 - 0,2 m djup. Sotfläcken i N-S-profilen i kanten av kistan eller omedelbart utanför den låg med ytan i lager 3 och gick djupt ner i lager 4. I botten var den rund, 0,15 m diam. I övre delen var den större och mer oregelbunden. Den innehöll lite kol (fynd 264, fig 6).

Sandlagret under anläggningen innehöll ganska mycket fynd, det mesta utgjordes av flinta, däribland några redskap, spridd över hela området. Under småstenspackningen i sydväst låg en fragmentarisk spjutspets (fynd 88, fig 6, 36). Dessutom fanns ett par små krukskärvor.

I nergrävningen för häll I, låg mycket flinta, avslag och redskap, samt 1 krukskärva nästan ända ner till hällens underkant (fynd 102).

Pilspetsen (fynd 200, fig 6, 43) intill häll LI härrörde troligen från sanden i nergrävningen för hällen strax ovanför stödpackningen. Den kan möjligen ha legat innanför hällen i kammaren. Läget något osäkert.

I nergrävningen för yttre kantkedjan (område M) påträffades mycket fynd främst utanför hällarna, men även under dem. En del av fynden från området närmast utanför (område N) kommer möjligen också från detta område. Under några skarpkantade stenar omedelbart utanför häll V fanns en keramik-koncentration (fynd 144, fig 6, 7). Den var 0,7x0,7 m stor och ett par centimeter tjock och låg 0,25 m djupt under torven. Bland de hällliknande stenarna närmast utanför hällarna låg bland annat två pilspetsar (fynd 23, 66, fig 6, 44, 45) och en skivskrapa (fynd 116, fig 6). Den ena pilspetsen (fynd 23) låg omedelbart under en skarpkantad sten utanför häll XIII. Under häll VI låg en knacksten (fynd 152, fig 6). Dessutom fanns flera flintavslag med och utan retusch och övrig flinta relativt jämnt spridd i hela område M.

FYNDBESKRIVNING

FYNDTABELL

Fynd nr	Område	Kvadrant eller profil	Keramik	Flinta redskap		Flinta obearbetade avslag		Flinta Övrig		Övrigt
				gr	art	st	gr	st	gr	
23	M	NÖ		Pilspets fragm fig 44	1	41				
24	M	NÖ					13	56	10	91
25	M	NÖ					8	44		
26	M	NÖ		Avslag med retuscherad spets	1	8				
33	M	NÖ		Kärnavslag	1	14				
58	M	NV		Avslag med retusch	1	21				
61	M	NV		Avslag med retusch	1	15				
62	M	NV		Avslag med retusch	1	9				
66	M	NV		Pilspets fig 45	1	1				
68	M	NV					20	37	11	314
88	B	SV		Spjutspets fragm fig 36	1	18				
102	H+J	SÖ+Ö-V- profil	2	Avslag med retusch	4	64	22	62	18	211
116	M	NV		Skivskrapa	1	19				
122	H	NÖ	41							
124	F	SÖ		Avslag med retusch	1	8				
125	F	SÖ		Avslag med retusch	1	7				
129	F+H	SÖ					11	63	4	80
137	K	SV					2	2	7	241
144	M	SÖ	450							
146	M	SÖ		Kärnfragm?	1	12	9	29	2	6

Fynd nr	Område	Kvadrant eller profil	Keramik	Flinta redskap		Flinta obearbetade avslag		Flinta övrig		Övrigt
				gr	art	st	gr	st	gr	
147	E	NV		Avslag med retusch	1	5				
148	E	NV					2	8	3	44
150	M	SÖ		Avslag med retuscherad spets	1	2	7	18	2	30
				Kärna	1	29				
152	M	SÖ		Knacksten	1	330				
153	H+J	NÖ		Knuta	1	66	5	4	10	152
167	F	SÖ	6							
168	J	SÖ		Avslag med retuscherad spets fig 47	1	5				
176	J	NÖ	15							
185	B	SV					1	<1	1	20
186	F	SÖ								Rullsten möjl.knack- sten?1st 453gr
188	D	NV					2	22	3	76
200	D ell A?	NV		Pilspets fig 43	1	1				
212	J	NÖ					2	3	3	34
216	F	SÖ		Avslag med retusch	1	17				
220	J	NÖ	3				2	1		
232	D	SV					1	1	1	1
235	M	SÖ					2	6		
236	M	SÖ		Avslag med retuscherad spets fig 48	1	5				
237	B	SV							2	4
240	M	SÖ					4	21		
243	M	SÖ					4	34	5	20
244	M	SV					1	16	3	9

Fynd nr	Område	Kvadrant eller profil	Keramik	Flinta redskap		Flinta obearbetade avslag		Flinta övrig		Övrigt	
				gr	art	st	gr	st	gr		st
246	M	NV					1	1	2	65	
250	D+E +M	NV					11	21	11	147	
264	F	N-S- profil									Kol 8 gr
265	F	N-S- profil							3	35	
Sa			589			25	656	130	449	101	1580

Fynd 23, 26, 33, 58, 61, 62, 66, 88, 116, 122, 124, 125, 144, 147, 152, 167, 168, 176, 186, 200, 212, 216, 220, 236 och 264 är markerade på planritningen fig 6.

Keramikerna är oornerade och av samma typ som den tidigare omtalade i småstenspackningen. Största skärvan är 6,5 cm, de flesta utgörs av flagor. Godstjockleken varierar mellan 1 och 2 cm.

Spjutspetsen (fynd 88, fig 36) är 8,2 cm lång. Toppen och hullingarna är skadade. Sidorna är välvda och helt flathuggna, bitvis närmast parallellhuggna. Basen är konkav. Vid långsidorna finns två små inhak vid vardera sidan på ungefär samma höjd (av ungefär samma typ som Montelius, Minnen 460-463).¹⁾

Pilspets (fynd 23, fig 44) närmast hjärtformig, 2 cm lång, med ena hullingen avslagen. Basen är konkav. Båda sidorna är svagt välvda och helt flathuggna.

Pilspets (fynd 66, fig 45) 2,6 cm lång, hel, med konkav bas. Den verkar till större delen bestå av cortex. Ena sidan är flat och endast delvis flathuggen. Den andra är välvd och troligen till större delen flathuggen. Bearbetningen svår att se på grund av flintans dåliga kvalitet (cortex).

Pilspets (fynd 200, fig 43), 2,8 cm lång, hel, med svagt konkav bas.

Ena sidan är flat och endast retuscherad vid kanterna. Den andra sidan är också i stort sett flat och har retusch längs kanten vid basen och långsidorna och flathuggning vid toppen, i övrigt obearbetad.

Den övriga flintan utgörs av en skivskrapa (fynd 116), fyra avslag med retuscherad spets (fynd 26, 150, 168, 236, fig 6, 47, 48) en knacksten (fynd 152) några kärnor, avslag, bland annat flera tunna fina med och utan retusch, samt obearbetad flinta.

Fynd 186, fig 6 utgörs av en rullsten, 13,5 cm lång med starkt vittrad yta och med en bit urslagen i ena änden. Den kan möjligen ha använts som knacksten.

OMRÅDET NÄRMAST UTANFÖR ANLÄGGNINGEN (område N)

Markytan utanför nergrävningen för yttre kantkedjan var i stort sett plan (fig 7). Inom det undersökta området utanför anläggningen fanns under grästorven ett 10-15 cm tjockt lager av humusfärgad moig sand med enstaka rundade och skarpkantade 0,1-0,6 m stora stenar (lager 1, underdelen av detta lager var dock troligen ungefär detsamma som den gulbruna moiga sanden inom anläggningen, dvs övre delen av lager 3). Underst fanns den naturliga grova steniga grusiga sanden (lager 4), som här främst i västra delen var rödbrun ibland nästan svart till färgen samt därunder den fina ljusa sanden (lager 5).

Fynden utgjordes av keramik och flinta. Keramiken låg i sydväst i området utanför den keramikrika småstenspackningen vid kistans ingång. Flintan var främst koncentrerad till området nordöst om anläggningen och utgjordes främst av tunna avslag, men även redskap. En del av flintan som förts till område N kan ha kommit från nergrävningsområdet närmast utanför kantkedjan (område M). Den mesta flintan låg i underdelen av den moiga sanden (lager 1) på gränsen ner till och även lite ner i ytan av den grusiga steniga sanden (lager 4). Några av flintavslagen i den lilla flintkoncentrationen (fynd 48, fig 6) i sydväst har passning med några avslag från småstenspackningen (fynd 85).

FYNDBESKRIVNING

FYNDTABELL

Fynd nr	Område	Kvadrant eller profil	Keramik	Flinta redskap				Flinta obearbetade avslag		Flinta övrig		Övrigt
				gr	art	st	gr	st	gr	st	gr	
2	N	SÖ			Avslag med retusch	1	18	24	44	5	222	
9	N	SV	2									
10	N	SV	25									
12	N	NV			Avslag med retusch	1	3	36	158	51	720	
18	N	NÖ			Kärnfragm?	1	52	122	358	62	523	
					Avslag med retusch	3	1					
21	N	NÖ			Avslag med retusch och flathuggning	1	4					
43	N	SÖ						19	121	2	14	
47	N	SV	4									
48	N	SV			Flintstycke med flathuggn	1	6	17	26	3	7	
49	N	SV			Avslag med retusch	1	3	26	60	15	422	
92	N	SV	4									
171	N	SV	2									
Sa			37			9	87	244	767	138	1908	

Fynd 9, 10, 21, 43, 47, 48, 92 och 171 är markerade på plan-
ritning fig 6.

Keramiken är oornerad och av samma typ som den ovan beskriv-
na. Största skärvan är 3,5 cm stor.

Flintan utgörs till största delen av tunna fina avslag. Dess-
utom finns sex avslag med retusch och två med flathuggning
samt ett kärnfragment.

ÖVRIGA FYND I ANLÄGGNING 1

Några redskap och avslag av flinta från anläggningen saknar lägesuppgift.

FYNDBESKRIVNING FYNDTABELL	Flinta redskap		Flinta obearbetade avslag	
	art	st gr	st gr	
42 Pilspets, fragm fig 46		1 1	12	86
Avslag med flat- huggn, fragm		1 1		
Avslag med retusch		2 27		
Sa		4 29	12	86

Pilspetsen (fig 46) 2,5 cm lång är relativt stor och närmast bladformig med avbruten topp. Båda sidorna är i det närmaste flata med flathuggning endast vid kanterna.

Den övriga flintan utgörs av ett 2 cm stort delvis flathugget fragmentariskt avslag, ett avslag med retusch samt tolv övriga avslag.

Dessutom fanns under anläggningen i den orörda grusiga steniga grova sanden (lager 4) en del naturliga flintklumpar som inte tillvaratogs.

HÄLL- OCH STENFÖRTECKNING (fig 3, 4, 5)

- I Häll, 1,7 m hög, 2,3 m bred (NÖ-SV), 0,15-0,2 m tjock, bredast på mitten, relativt plan men något avrundad översida, avsmalnande neråt, tjockast på mitten och avsmalnande i tjocklek uppåt och neråt, bredsidorerna relativt plana. Hällen lutade något mot nordväst. Utanför fanns stödpackning av rundade och skarpkantade 0,2-0,4 m stora stenar ner i nivå med hällens underkant. Innanför plundrat. Ingick i kistans sydöstra långvägg.
- II Häll, 1,5 m hög, 0,65 m bred (VNV-ÖSÖ), 0,1 m tjock, plan översida, plana bredsidor, stod rakt. Från hällen och 0,2 m mot nordnordöst fanns stödpackning av 0,2-0,3 m stora stenar från 0,05 m till 0,6 m från hällens undersida. Stod utanför i vinkeln mellan kistans nordvästra långvägg och nordöstra kortvägg.
- III Häll, i tre delar varav III a, roten, stod på sin ursprungliga plats och två delar III b och c låg avslagna i plundringsgropen. III a var upp till 1,15 m hög, 1,45 m bred (NV-SÖ), 0,1-0,2 m tjock, översidan (avslagen) mycket ojämn, bredsidorerna relativt plana. Hällen stod rakt. Stödpackning från hällen och 0,3 m mot nordöst av 0,1-0,4 m stora rundade och skarpkantade stenar 0,25-0,7 m från hällens underkant.
- III b var 1,65 m lång, 1,25 m bred, 0,3-0,35 m tjock.
- III c var 0,9 m lång, 0,65 m bred, 0,1-0,3 m tjock.
- Häll III var troligen ursprungligen 2,3 m hög, 1,75 m bred (NV-SÖ), 0,2 m tjock vid basen och 0,35 m tjock vid toppen. Översidan plan (en mindre bit i överdelen saknas troligen i vinkeln mellan III b och c på ritning 14), bredsidorerna relativt plana. Hällen ingick i nordöstra kortväggen.
- IV Utgår.
- V Häll, 1,15 m hög, upp till 1 m bred (Ö-V), upp till 0,25 m tjock, bredast vid basen, avsmalnande mot toppen, tjockast på mitten och avsmalnande uppåt och neråt, bredsidorerna relativt plana. Hällen lutade något

mot söder och ingick i yttre kantkedjan.

- VI Häll, 1,1 m hög, upp till 1,4 m bred (NÖ-SV), upp till 0,3 m tjock, bredast och tjockast vid basen, plan undersida, breddsidorna relativt plana. Stödstenar fanns innanför nordväst om hällen.
- Hällen lutade något mot sydöst och ingick i yttre kantkedjan.
- VII Häll, låg, 1 m lång, 0,5 m bred (N-S), 0,25 m tjock, plana breddsidor. Stod troligen ursprungligen rest i yttre kantkedjan ungefär vid hällens västra ände.
- VIII Häll, låg, 1,1 m lång, 0,5 m bred (N-S), 0,4 m tjock, triangulärt tvärsnitt. Stod troligen ursprungligen rest i yttre kantkedjan ungefär vid hällens västra ände.
- IX Häll, låg, 0,95 m lång, 0,45 m bred (NNÖ-SSV), 0,4 m tjock. Stod troligen ursprungligen rest i yttre kantkedjan ungefär vid hällens västnordvästra ände.
- X Häll, låg, i kanten av det sentida röset, 1,45 m lång, 0,7 m bred (ÖNÖ-VSV), 0,2 m tjock. Kan möjligen ursprungligen ha stått rest i yttre kantkedjan, eventuellt i den mörka fläcken söder om häll XXXV.
- XI Häll, i två, eventuellt flera delar, varav XI a, roten, stod på sin ursprungliga plats och XI b låg avslagen intill. XI a var upp till 1 m hög, 1,1 m bred (NÖ-SV), 0,25 m tjock, översidan (avslagen) var mycket ojämn, breddsidorna relativt plana. Hällen stod rakt.
- XI b var 1,9x0,9 m stor, upp till 0,3 m tjock.
- Häll XI var troligen ursprungligen 1,7 m hög, 1,55 m bred (NÖ-SV), upp till 0,3 m tjock.
- Innanför XI a och XI b:s förmodade ursprungliga läge fanns stödpackning av rundade 0,1-0,4 m stora stenar ungefär 0,3-0,8 m från underkanten av XI a. Utanför XI b låg åtminstone en 0,4 m stor rundad sten med översidan 0,7 m över XI a:s underkant.
- Möjligen har häll XXVI och häll IL också hört ihop med XI, som i så fall varit 1,7 m hög, 2 m bred, upp till

- 0,4 m tjock. Nordöst om XI mellan denna och håll L fanns flera små hållflisor. Möjligen kan XI och L ursprungligen ha hört ihop. XI ingick i kistans nordvästra långvägg.
- XII Håll, låg, 1,05 (N-S)x0,75 m stor, upp till 0,2 m tjock. Kan ursprungligen ha ingått i yttre kantkedjan (och i så fall ha stått i den mörka fläcken väster om V) eller vara en del av en nu helt förstörd håll i kistans sydöstra långvägg, sydväst om I.
- XIII Håll, 1,1 m hög, 0,75 m bred (Ö-V), upp till 0,35 m tjock, bredast och tjockast vid basen. Stod lutande mot norr i yttre kantkedjan.
- XIV Håll, 1,3 m lång, 0,6 m bred, 0,25 m tjock, låg i nordöstra delen av det sentida röset.
- XV Håll, 1,25 m lång, 0,35 m bred, 0,15 m tjock, låg i det sentida rösets nordvästra del.
- XVI Håll, 0,8 m hög, 0,7 m bred (NNÖ-SSV), 0,25 m tjock, bredast vid basen. Stod lutande mot ÖSÖ i yttre kantkedjan.
- XVII Utgår.
- XVIII Utgår.
- XIX Hälliknande klumpsten, 1,45 m hög, upp till 0,5 m bred (NÖ-SV), 0,2 m (vid toppen)-0,5 m tjock (vid basen). Stod i det närmaste rak. Ingick i inre kantkedjan.
- XX Håll, 1 m hög, 1,05 m bred (ÖNÖ-VSV), 0,25 m tjock. Stod lutande mot nordnordväst i yttre kantkedjan.
- XXI Håll, 1,15 m hög, 0,7 m bred (NÖ-SV), 0,25 m tjock bredast vid basen. Stod i yttre kantkedjan relativt starkt lutande mot nordväst.
- XXII Håll, 1,05 m lång, 0,6 m bred (NÖ-SV), 0,2 m tjock, bredast i övre delen, låg nästan plant, men hade troligen ursprungligen stått lutande mot nordväst i yttre kantkedjan.

- XXIII Häll, 1,1 m lång, 1,1 m bred (NNÖ-SSV), 0,1 m tjock, låg plant men stod troligen ursprungligen i yttre kantkedjan lutande mot västnordväst.
- XXIV Häll, 1,25 m lång, 0,95 m bred (NNÖ-SSV), 0,1 m tjock, låg plant, stod troligen från början lutande mot västnordväst i yttre kantkedjan.
- XXV Häll, 1,1 m hög, upp till 0,3 m bred (NNÖ-SSV), upp till 0,25 m tjock, bredast på mitten och avsmalnande i spets i båda ändar. Stod kraftigt lutande mot västnordväst i yttre kantkedjan.
- XXVI Häll, 1 m lång, 0,55 m bred, upp till 0,25 m tjock, låg plant ovanpå sydvästra delen av kistan under rösestenen, har möjligen hört ihop med häll XI.
- XXVII Häll, 1,35 m lång, 1,35 m bred, 0,1-0,25 m tjock, låg plant i plundringsgropen, delvis under häll III. Kan möjligen vara en avslagen överdel av häll L eller LI i nordvästra långväggen.
- XXVIII Rest sten, 1,05 m hög, närmast trekantigt tvärsnitt, 0,3x0,4x0,45 m, plan översida, plana breddsidor, stod rakt vid ena sidan av förrummets ingång.
- XXIX Utgår.
- XXX Utgår.
- XXXI Skarpkantad sten, 1x0,45x0,45 m stor, ingick troligen i stenpackningen innanför häll V och VI.
- XXXII Skarpkantad sten, 1,05x0,4x0,45 m stor, ingick troligen i stenpackningen innanför häll V och VI.
- XXXIII Häll, 1 m lång, 0,6 m bred, 0,25 m tjock, sprucken i två delar, låg i utkanten av småstenspackningen, delvis ovanpå häll XXXIV.
- XXXIV Häll, 0,95 m lång, 0,45 m bred, 0,1 m tjock, sprucken i två delar, låg i utkanten av småstenspackningen och delvis under häll XXXIII.
- XXXV Häll, 1,6 m hög, 0,5 m bred (NNV-SSÖ), 0,15-0,2 m tjock, låg plant, har troligen varit rest, lutande mot västsydväst i yttre kantkedjan.

- XXXVI Häll, 1,4 m hög, 0,45 m bred (N-S), 0,45 m tjock, låg plant, stod troligen ursprungligen rest i yttre kantkedjan, lutande mot väster.
- XXXVII Rektangulär sten, 1 m lång (NV-SÖ), 0,4 m bred, 0,3 m tjock, låg plant i kistans förrum ("tröskelsten").
- XXXVIII Häll, 0,45 m hög, 0,25 m bred (NV-SÖ), 0,15 m tjock stod lutande mot sydväst. Den har möjligen varit stödsten för en eventuell rest häll (X?) i den mörka fläcken nordväst om XXXVIII eller möjligen den avslagna resten av en häll i yttre kantkedjan.
- XXXIX Häll, 0,95x0,5 m stor och upp till 0,2 m tjock, mycket skör, låg vid kistans nordvästra långvägg, delvis ovanpå häll L, som den möjligen kan ha hört ihop med.
- XL Utgår.
- XLI Häll, 0,5 m hög, 0,45 m bred (VNV-ÖSÖ), 0,1 m tjock, lutande mot nordnordöst, med underdelen ner i lager 4, kan möjligen ha varit stödsten för en häll i yttre kantkedjan öster eller sydöst om häll XIII eller möjligen rest av häll i kantkedjan.
- XLII Häll, 0,4 m hög, 0,7 m bred (VNV-ÖSÖ), 0,05 m tjock, troligen ursprungligen högre, var starkt skivad och skör. Flera hällflisor av liknande stensmaterial låg runt hällen. Den stod lutande mot nordöst och bildade tvärvägg mellan kammare och förrum.
- XLIII Klumpsten, 0,5 m hög, 1 m bred (N-S), 0,9 m tjock, ingick i inre kantkedjan.
- XLIV Klumpsten, 0,7 m hög, 0,75 m bred (NÖ-SV), 0,45 m tjock, nordvästra breddsidan relativt plan, ingick i inre kantkedjan.
- XLV Klumpsten, 0,8 m hög, 0,7 m bred (NNÖ-SSV), 0,25 m tjock, plana breddsidor, lutade svagt mot västsydväst, ingick i inre kantkedjan.
- XLVI Klumpsten, 0,8 m hög, 0,6 m bred (NÖ-SV), 0,4 m tjock, plana breddsidor, lutade svagt mot sydöst, ingick i inre kantkedjan.
- XLVII Klumpsten av kvarts, 0,55 m hög, 0,4 m bred (NÖ-SV),

- 0,4 m tjock, ingick i inre kantkedjan.
- XLVIII Häll, 0,95 m hög, 0,6 m bred (Ö-V), upp till 0,3 m tjock, stod rest i yttre kantkedjan starkt lutande mot norr.
- II Häll, 0,5 m hög, 0,7 m bred (NÖ-SV), 0,2 m tjock, troligen avslagen med roten i ursprungligt läge. Stod rakt, i förrummets nordvästra vägg nordväst om och parallellt med häll XI, som den möjligen kan ha hört ihop med. Stödpackning nordväst om hällen av 0,3-0,4 m stora rundade stenar från 0,15 till 0,45 m från hällens underkant.
- I Häll, upp till 0,35 m hög, 0,9 m bred (NÖ-SV), 0,4 m tjock, avbruten, endast roten kvar i ursprungligt läge. Kan ursprungligen ha hört ihop med den delvis ovan på L liggande hällen XXXIX och eventuellt med häll IX och/eller häll LI. Nordöst om hällen fanns flera hällflisor. Häll L stod rest i nordvästra väggen.
- LI Häll, 0,7 m hög, 0,85 m bred (NÖ-SV), 0,4 m tjock, mycket skör och skivad, avbruten, endast roten kvar på ursprunglig plats. Har möjligen hört ihop med L. Stödpackning av 0,1-0,3 m stora rundade stenar både utanför och innanför hällen i ca 0,1 m bredd.
- LII Häll, 0,3 m hög, 0,25 m bred (VNV-ÖSÖ), 0,15 m tjock, stod rakt, parallellt med XLII, ingick i tvärväggen mellan kammare och förрум eller fungerade som stödsten för häll XI eller XLII.
- LIII Hällflisa, 0,1 m hög, 0,5 m bred (NV-SÖ), 0,05 m tjock flisa, stod rest direkt på en liggande häll med flat översida, 0,2x0,25 m stor och 0,1 m tjock. Hällflisan stod troligen på sin ursprungliga plats och utgjorde en del av den ena tvärhällen mellan kammare och förрум. Flera hällflisor av samma stenmaterial låg runt om och på högre nivåer.
- LIV Häll, 0,55 m hög, 0,4 m bred (NÖ-SV), 0,1 m tjock, breddast i överdelen, stod lutande mot nordväst och utgjorde möjligen rest av häll i kistans sydöstra långvägg. Syd-

väst om I eller troligare stödsten för en häll i sydöstra långväggen. Den stod ner i lager 4.

LV Klumpsten, 1 m hög, 0,6 m bred (N-S), 0,5 m tjock. Ingick möjligen i inre kantkedjan (borttogs i samband med odlingsrösestenen).

A N L Ä G G N I N G 2

Anläggning 2 var inte synlig före undersökningen. Den låg 0,25 m under torven och framkom i samband med utgrävning av området utanför anläggning 1 (fig 3, 15, 20, 21, 28).

Anläggningen utgjordes av en rund 0,85 m stor klart begränsad härd, som var nergrävd i den naturliga här endast obetydligt grusiga grova sanden (lager 4). I botten, som var rundad, låg ett upp till 10 cm tjockt sot- och kollager med relativt glest liggande 0,1 m stora skörbrända stenar och mycket kol främst i sydöstra halvan (lager 6, fynd 54). Sotlagret svängde uppåt utefter gropens kanter (fig 15). Ovanpå sotlagret i härdens mitt låg en 0,25x0,25 m stor upp till 0,1 m tjock flat häll (A, fig 15, 28), vars undersida, men inte översida, var skörbränd. Omkring denna häll, men nästan inte alls på den, låg tätt packade delvis skörbrända 0,2-0,3 m stora stenar. De låg ovanpå sotlagret och delvis ner i det (fig 15, 28). Mellan stenarna fanns grågul något moig, fläckvis sotig sand (lager 14) med enstaka kolbitar och två flintavslag (fynd 31). I nivå med de stora stenarnas yta fanns ytterst en vällagd kant av tätt liggande 0,1-0,2 m stora rundade och skarpkantade något skörbrända stenar (fig 28). En av stenarna i kanten utgjordes av en på kant snett utåt ställd 0,25 m stor häll. Stenarna i kanten låg i nordvästra delen på den grågula sanden (lager 14 fig 15) och i sydöst på den rödbruna grova grusiga sanden (lager 4). Härden var tydligen nergrävd precis i yttre gränsen för nergrävningen för yttre kantkedjan (=område N i anläggning 1). På en mindre del i sydöst vid profilen gick sotlagret ända upp under dessa stenar. I nordöst låg några av stenarna i kanten några centimeter in under en häll, 0,7 m lång (NNV-SSÖ), 0,25 m bred och upp till 0,2 m tjock (fig 28).

FYNDBESKRIVNING

FYNDTABELL

Fynd nr			
31	Flinta, obearbetade avslag	2 st	1 gr
54	Kol		88 gr

Kolet har genom C^{14} - metoden daterat härden till 2330 ± 100 BP = 380 f.Kr. (Exkurs 2).

ANLÄGGNING 3

Anläggning 3 var inte synlig före undersökningen. Den framkom i en av provgrupparna (provgrop 11) som togs omkring hållkistan (fig 2, 16, 21, 29).

Anläggning 3 utgjordes av en härd eller snarare botten av en härd, som troligen förstörts och dragits ut vid senare plöjning. Botten var relativt flat, men kanterna svängde svagt uppåt. Den var 0,1 m djup och 1 m diameter, närmast rund och med klar begränsning. I ytan var den 1,3 m diameter med oklarrare begränsning. Anläggningen bestod av i botten starkt sotig, i ytan svagt sotig och brun sand med relativt mycket kol (fynd 268) och bitvis tät, bitvis gles stenpackning av rundade och skarpkantade skörbrända 0,1-0,25 m stora stenar (lager 7). Härden låg i gul sand (lager 3) och med botten på den rödbruna grusiga steniga grova sanden (lager 4).

FYNDBESKRIVNING

FYNDTABELL

Fynd nr			
267	Skifferbitar	2 st	5 gr
268	Kol		34 gr
268	Flinta, obearbetad	1 st	2 gr

Kolet och flintan låg i själva härden medan de två skifferbitarna påträffades i sanden strax utanför. Kolet har C^{14} - daterats till 2395 ± 100 BP = 445 f.Kr. (Exkurs 2).

ANLÄGGNING 4

Anläggning 4 var inte synlig före undersökningen. Den låg 15 centimeter under torven omedelbart väster om anläggning 1 och framkom vid upprensning utanför anläggning 1 (fig 3, 17).

I ytan framträdde anläggningen som en 0,7x0,45 m stor (NNV-SSÖ) mörkfärgning. Denna visade sig vara upp till 0,2 m tjock och bestå av grå moig sand (lager 8) med tätt liggande 0,1-0,15 m stora stenar. I norra kanten fanns en i övre delen 0,2 m stor och i botten 0,1 m stor upp till 0,2 m djup fläck av mörkare grå moig sand (lager 9) i det närmaste utan sten och med en liten kolkoncentration (fynd 50) som enda fynd.

Anläggning 4 låg nere i den rödbruna steniga grusiga grova sanden (lager 4), som här innehöll enstaka kolbitar.

Intill anläggningens sydvästra kant låg en 0,8 m lång (NÖ-SV), 0,25 m bred, upp till 0,2 m tjock häll med närmast triangulärt tvärsnitt (fig 3, 17).

ANLÄGGNING 5

Anläggning 5 var inte synlig före undersökningen. Den framkom i samband med utgrävning av området närmast nordväst om anläggning 1. Den låg med ytan 0,2 m djupt under torven (fig 3).

Anläggningen utgjordes av en 0,6x0,3 m stor (NÖ-SV) och upp till 0,2 m djup mörkfärgning av grå fläckvis ljusgul något moig sand med någon enstaka sten i. Den var i mitten relativt spetsig i botten. Den låg nere i den naturliga rödbruna steniga grusiga sanden (lager 4). Den var helt fyndtom.

PROVGROPAR OCH SCHAKT UTANFÖR ANLÄGGNING 1

För att söka efter eventuella boplatzrester eller flatmarksgravar, vilka ofta visat sig ligga i direkt anslutning till hällkistor togs 18 st provgropar runt hällkistan. De var runda, 0,4-0,45 m diameter och 0,35-0,5 m djupa och

och grävdes en bit ner i den grusiga mer eller mindre steniga rödbruna sanden (lager 4).

Eftersom en sotfärgning (anläggning 3) framkom i provgrop 11 grävdes 9 st sökschakt väster och sydväst om denna provgrop. Schakten var 0,3-0,4 m breda, 0,3 m djupa och till en sammanlagd längd av 20 meter.

Lagerföljden i provgroparna och schakten var densamma som i område N utanför anläggning 1, dvs:

1. Torv, 5 cm.
2. Grå humusfärgad moig sand (lager 1), 10-15 cm.
3. Grusig, mer eller mindre stenig rödbrun grov sand (lager 4).

FYNDBESKRIVNING

FYNDTABELL

Fynd nr	Provgrop eller schakt	Flinta redskap		Flinta obearbetade avslag		Flinta övrig		Övrigt	
		art	st gr	st gr	st gr	st gr			
44	P 13	Avslag med retusch	1	18			2	20	
45	P 14						5	537	
46	P 17						2	150	
51	P 5						1	20	
109	Schakt I			2	4	4	4	50	
Sa			1	18	2	4	14	777	

Fynden utgjordes av några få flintavslag, varav ett med retusch samt några obearbetade flintklumpar.

SAMMANFATTNING OCH TOLKNING

Undersökningen omfattade en hällkista (anläggning 1) samt två härdar (anläggning 2 och 3) och två mörkfärgningar (anläggning 4 och 5) strax utanför hällkistan.

Hällkistan (anläggning 1), som var starkt skadad, var tvårummig, och omgiven av en stenpackning samt två kantkedjor.

Kistan var byggd av stora sköra och delvis sönderspruckna hällar, som var djupt nergrävda i den naturliga marken. Stödpackning fanns åtminstone utanför hällarna. Fynd, framför allt flinta, både redskap och avslag, fanns djupt ner i hällarnas nergrävningsgropar.

Kammaren var helt förstörd genom plundringsgrävning och dess ursprungliga utseende kunde inte fastställas.

Kammare och förrum var skilda åt av två små tunna hällar. Vid ingången till förrummet stod en trekantig rest sten vid ena sidan. Strax innanför denna låg en sten (tröskelsten?) mitt i förrummet. I övrigt var förrummet i stort sett fyllt av en småstenspackning av små runda tätt packade stenar. Denna stenpackning fortsatte också ut några meter utanför förrummet. Bland stenarna i denna packning låg huvuddelen av anläggningens keramik i form av spridda små krukskärvor. Keramiken låg både i stenpackningens över- och underdel och måste ha kommit dit i samband med byggandet av småstenspackningen. Anhopning av fynd omedelbart utanför kistan är sällsynt vid hällkistor i motsats till dösar och gånggrifter. En koncentration av krossad keramik i stenpackningen utanför kistans mynning förekommer dock liksom vid Grimbo vid en hällkista på Björkönen i Skålleruds socken, Dalsland²⁾. Över inre delen av småstenspackningen fanns ett gruslager som bland annat innehöll en pilspets. Detta har möjligen rensats ut ur kistan redan under stenåldern i samband med någon begravning eller har det avsiktligt lagts här i samband med byggandet av småstenspackningen.

På ca 2 m avstånd från kistan hade en yttre kantkedja av hällar ställts. De var nergrävda några dm ner i den naturliga marken och var troligen ursprungligen ställda svagt utåt-lutande. Ganska mycket avslag och redskap av flinta, bland annat flera pilspetsar låg, främst i nergrävningen utanför

hällarna, men också under dem.

Omedelbart innanför denna yttre kantkedja fanns i nordvästra delen av anläggningen en rest av en inre kantkedja av på kant ställda klumpstenar. Dessa låg på ett fyndrikt i stort sett stenfritt sandlager som fanns under i stort sett hela anläggningen utom i kammaren. Liknande kantkedjor av hällar eller klumpstenar omkring hällkistor är kända från andra håll. Så har t.ex. en hällkista i Bjurhovda, Västerås stad, en kantkedja av resta klumpstenar³⁾ och en hällkista i Salems socken i Södermanland en kantkedja av resta hällar⁴⁾.

Området mellan yttre kantkedjan och kistan hade fyllts med sand och stenar. Dessa var i undre delen tät och i överdelen glest packade och utgjordes nästan enbart av skarpkantade stenar.

Fynden i stenpackningen låg främst i dess övre del. En del av dem bla ett skifferhänge har möjligen kastats upp ur kistan vid någon plundringsgrävning.

Närmast utanför anläggningen fanns en del flinta, bla tunna avslag och några redskap i ytan av den orörda naturliga marken.

Av de två härdarna var den ena välbyggd och välbevarad (anläggning 2). Av den andra (anläggning 3) återstod troligen endast botten.

De två mörkfärgningarna (anläggning 4 och 5) utgjorde möjligen platsen för uppbrutna stenar.

DATERING

Hällkistan är dels genom gravformen, dels genom fynden, bla keramiken, pilspetsarna och skifferhänget daterad till sen-neolitisk tid.

Den ena härden (anläggning 2) har C^{14} -daterats till $2\ 330^{\pm} 100$ BP = 380 f.Kr. och den andra (anläggning 3) till $2\ 395^{\pm} 100$ BP = 445 f.Kr. (Exkurs 2).

SUMMARY

A gallery-grave, two hearths and two indistinct areas of dark soil situated in a valley surrounded by high hills in Tuve on the island of Hisingen, City of Göteborg.

The gallery-grave had been damaged partly by robbing, partly by stones thrown up when clearing the surroundings for cultivation. The cist was built of large upright slabs and was divided into two compartments by two small slabs set on edge. The larger compartment, the chamber, had been totally destroyed by robbers whereas the smaller compartment, the ante-chamber, was fairly well preserved. It was practically filled by closely packed small stones intermingled with pot-sherds. This packing of stones was also found to extend a few metres outside the ante-chamber. On one side of the entrance to the ante-chamber there was an upright stone.

The cist was surrounded by two partly damaged kerbs. The outer one was formed of upright slabs, the inner one of boulders set on edge. The space between the cist and the kerb was filled with stones and sand and yielded a relatively large amount of flints, both waste and implements, including some arrow-heads and a slate pendant.

The gallery-grave itself as well as the finds which include pottery, arrow-heads and a slate pendant date back to the Late Neolithic period.

Samples from the two hearths have been dated through C14 analysis to 380 and 445 B.C. respectively.

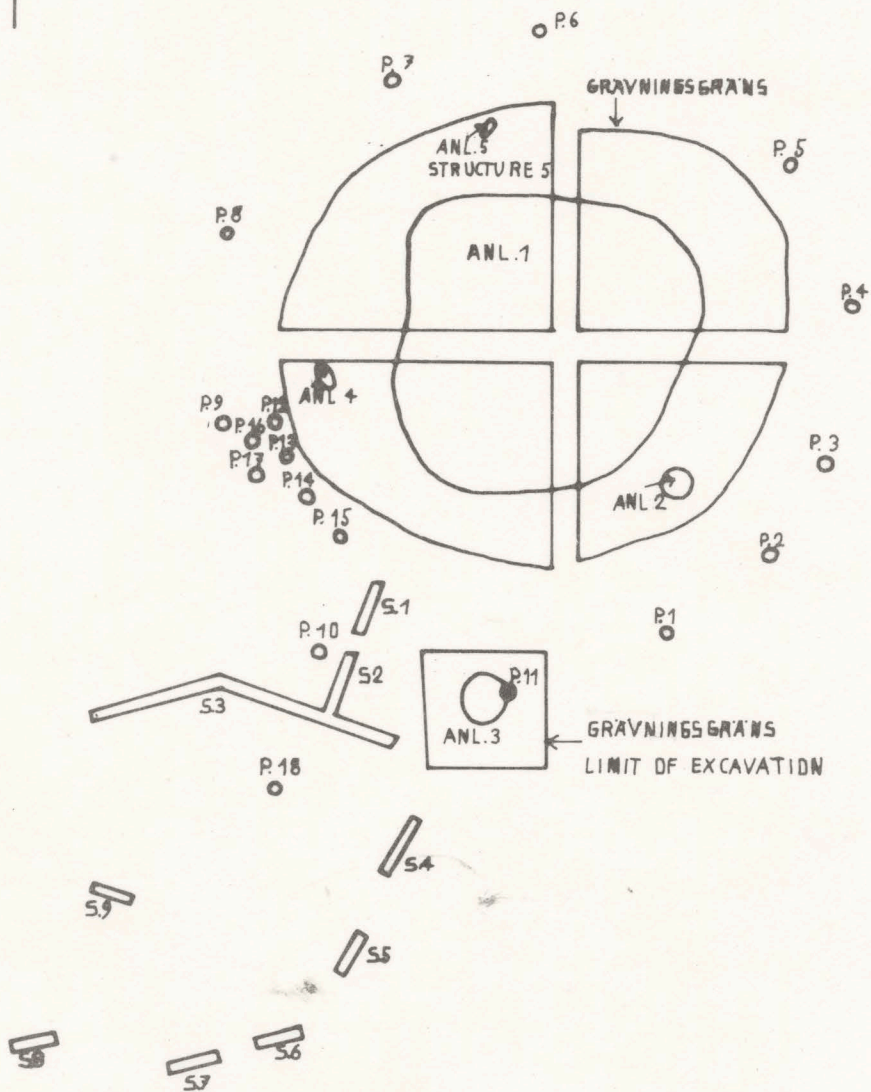
Litt:

- 1) Montelius, O. *Minnen från vår forntid*. Stockholm 1917.
- 2) Stjernquist, B. *En hällkista på Björkön, Skålleruds sn, Dalsland*. Hembygden 1950. Göteborg 1950. Enligt L. Kaelas är keramiken utanför kistan i Skållerud gropkeramisk och hör enligt henne inte ihop med hällkistan.
- Se Kaelas, L. *Senneolitikum i Norden*. Tor 1964. Uppsala 1964. Sid 146 not 18.
- 3) Jaanusson, H. *Hällkistan i Bjurhovda*. Fornvännen 1969. Uppsala 1969.
- 4) Thålin, L. *En sörmländsk hällkista*. Fornvännen 1970. Uppsala 1970.

Fig. 1
Topografisk karta
Topographical map
Skala 1:10000

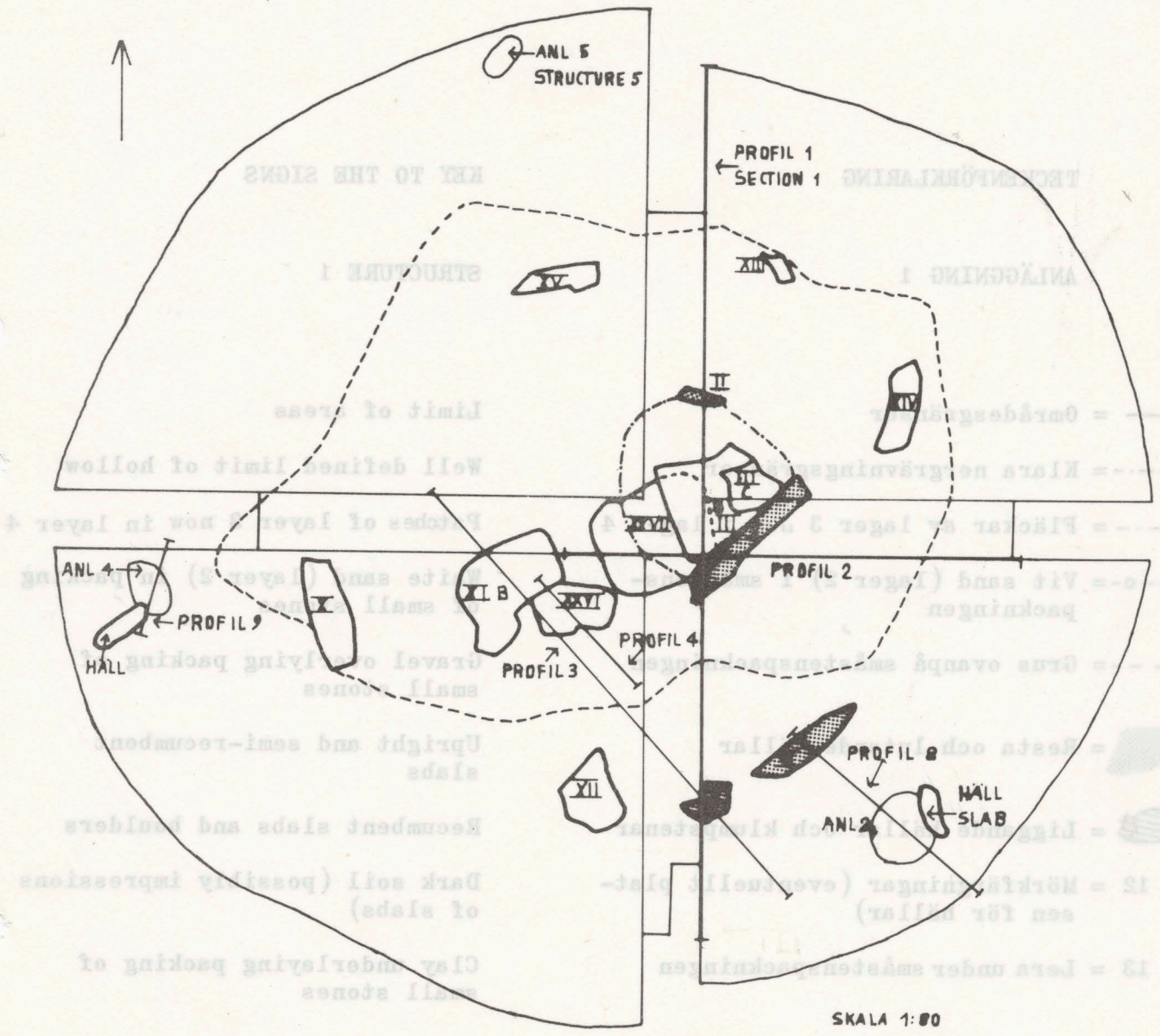
SCHAKTPLAN
GENERAL PLAN

P - PROVBRÖPAR THE TRIAL PITS
 S - SCHAKT GENERAL

SKALA 1:200

Fig. 2

— = BRÄNNINGSBRÄNS	LIMIT OF EXCAVATION
- - - = ODLINGSRÖSEBRÄNS	LIMIT OF CLEARANCE CAIRN
· · · · = BRÄNS FÖR DJUP PLUNDRINGSGRÖP	LIMIT OF DEEP ROBBERS' HOLE
▒ = RESTA [STÄENDE] HÄLLAR	UPRIGHT SLABS
□ = LIGGANDE HÄLLAR	RECUMBENT SLABS

Fig. 3

TECKENFÖRKLARING

KEY TO THE SIGNS

ANLÄGGNING 1

STRUCTURE 1

— = Områdesgränser

Limit of areas

- - - - = Klara nergrävningsgränser

Well defined limit of hollow

- · - · - = Fläckar av lager 3 ner i lager 4

Patches of layer 3 now in layer 4

- o - o - = Vit sand (lager 2) i småstenspackningen

White sand (layer 2) in packing of small stones

- - - - = Grus ovanpå småstenspackningen

Gravel overlying packing of small stones

 = Resta och lutande hällar

Upright and semi-recumbent slabs

 = Liggande hällar och klumpstenar

Recumbent slabs and boulders

12 = Mörkfärgningar (eventuellt platsen för hällar)

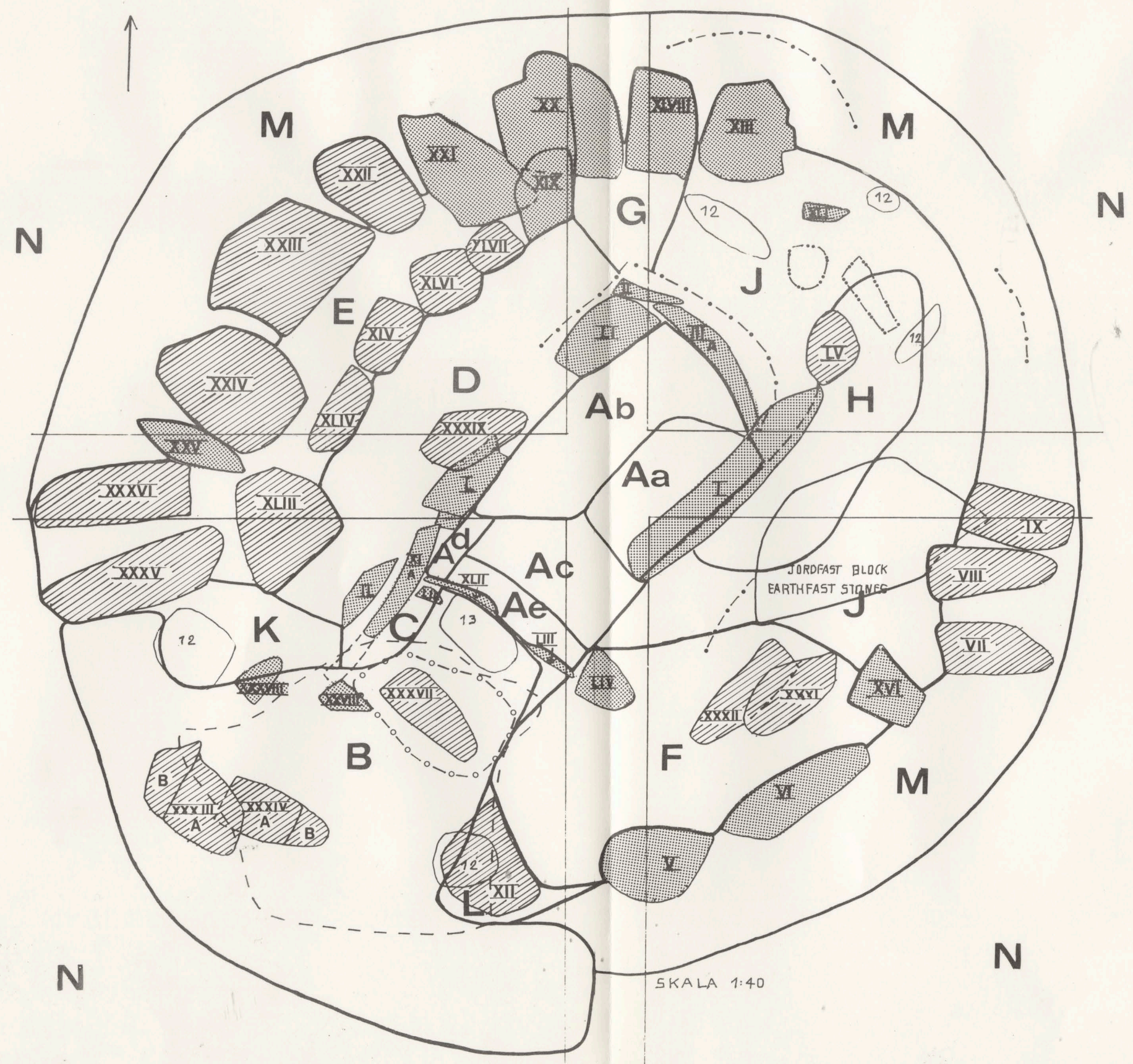
Dark soil (possibly impressions of slabs)

13 = Lera under småstenspackningen

Clay underlaying packing of small stones

SKALA 1:50
LIMIT OF EXCAVATION
LIMIT OF CLEARANCE CHAIN
LIMIT OF DEEP ROBBERS' HOLE
UPRIGHT SLABS
RECUMBENT SLABS

— = EXCAVATION
- - - = CLEARANCE CHAIN
- · - · - = DEEP ROBBERS' HOLE
- o - o - = UPRIGHT SLABS
- - - - = RECUMBENT SLABS

ANL. 1
STRUTURE 1

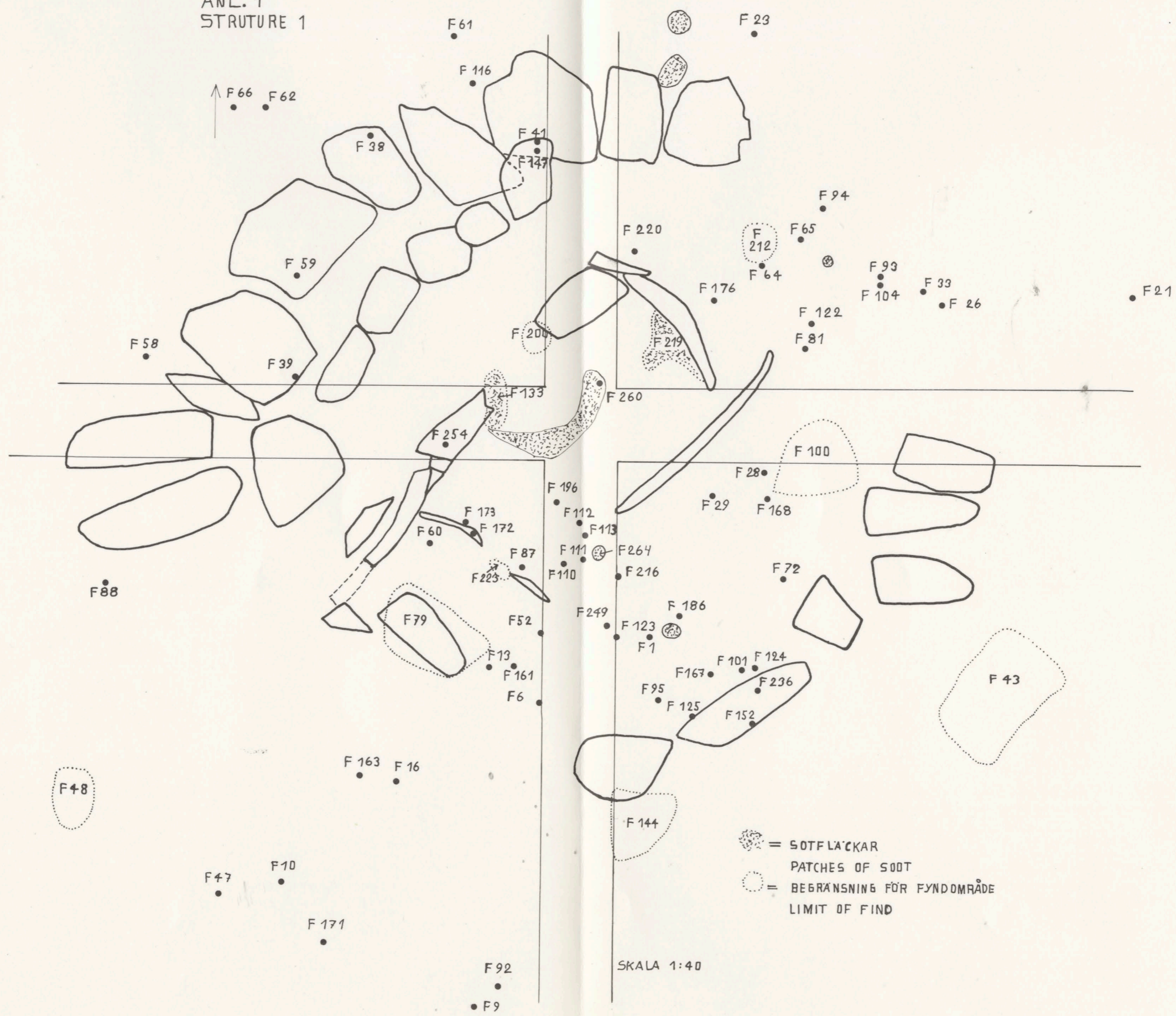
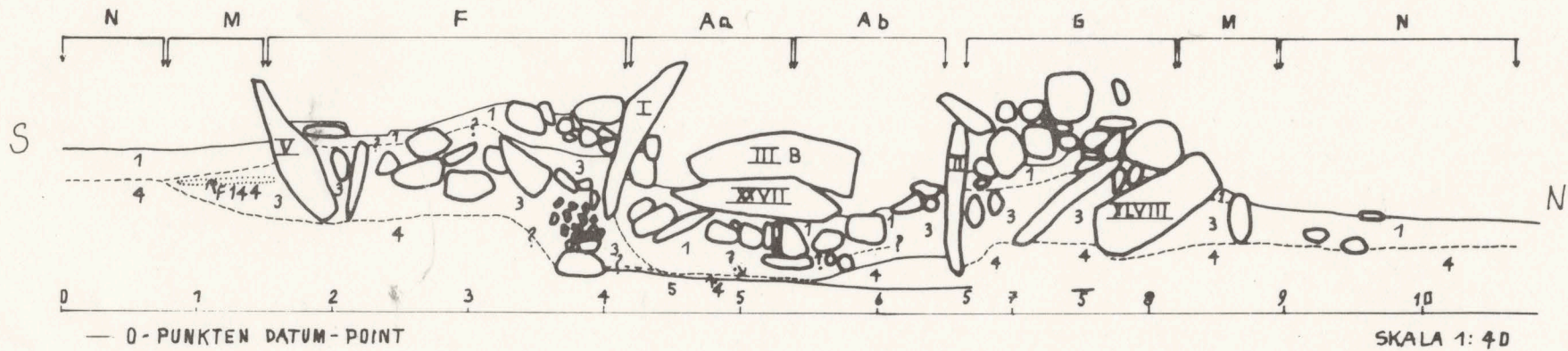

Fig. 6

ANL 1 STRUCTURE 1

PROFIL 1 SECTION 1

1= GRÅ [HUMUSFÄRIG] MOJIG SAND

3= NÅGOT GRUSIG SAND, I UNDERDELEN GUL, I ÖVERDELEN BRUNGUL, NÅGOT MOJIG

4= GROV GRUSIG STENIG RÖDBRUN SAND

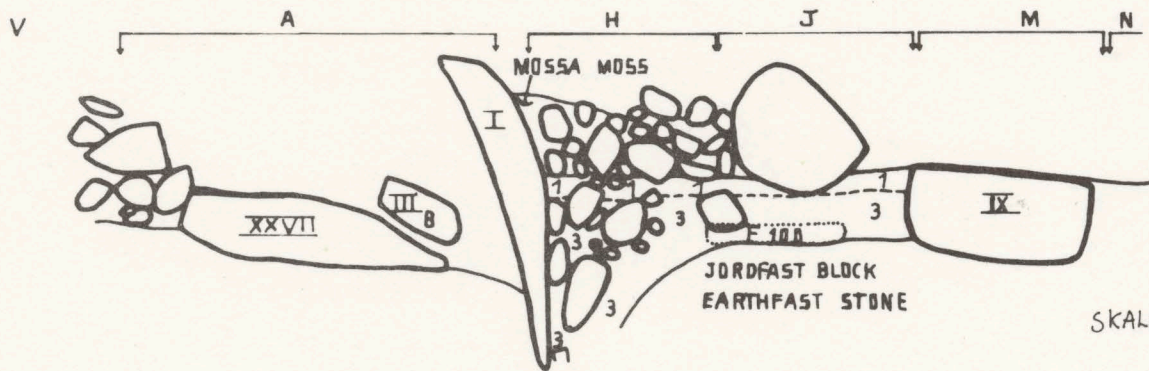
5= FIN LJUS SAND

GREY [HUMUS-COLOURED] SAND AND FINE SAND

SLIGHTLY GRAVELLY SAND, YELLOW IN THE LOWER PART, BROWN-YELLOW WITH SOME FINE SAND IN THE UPPER PART.

COARSE GRAVELLY STONY RED-BROWN SAND

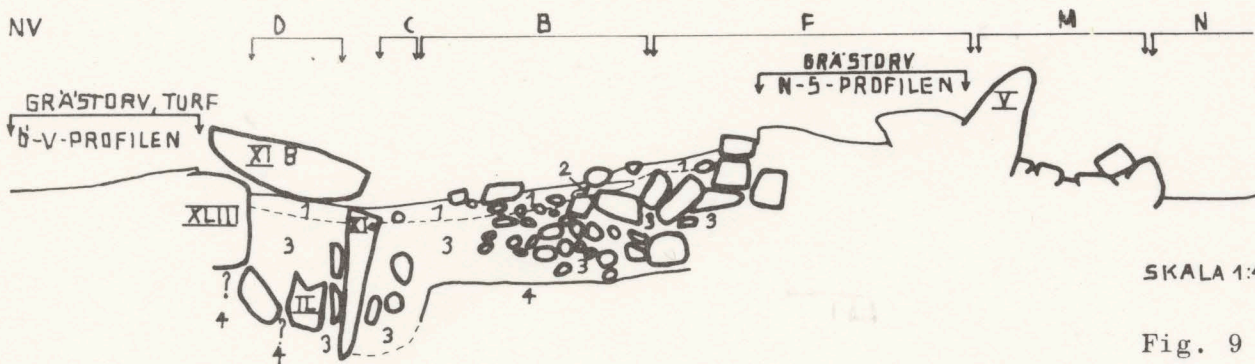
LIGHT MEDIUM SAND

SKALA 1:40

Fig. 8

— 0 - PUNKTEN DATUM-POINT

SKALA 1:40

Fig. 9

— 0 - PUNKTEN DATUMPOINT

1 = GRÄ [HUMUSFÄRGAD] MOIG SAND

2 = FIN VIT SAND

3 = NÅGOT GRUSIG SAND, I UNDERDELEN GUL I ÖVERDELEN BRUNGUL NÅGOT MOIG

4 = GROV GRUSIG STENIG RÖDBRUN SAND

1= GRÄY [HUMUS-COLOURED] SAND AND FINE SAND

2= WHITE FINE SAND

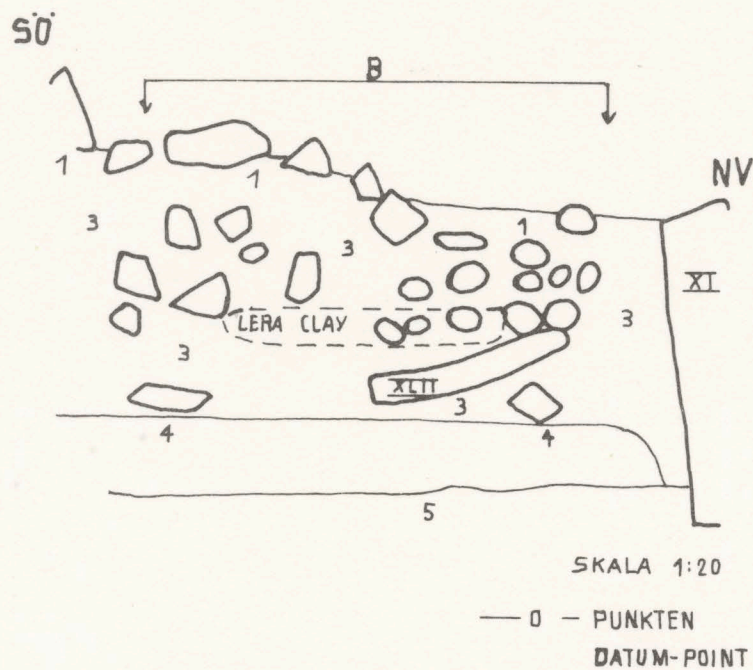
3= SLIGHTLY GRAVELLY SAND YELLOW IN THE LOWER PART BROWN-YELLOW WITH SOME FINE SAND IN THE UPPER PART

4= COARSE GRAVELLY, STONY REDBROWN SAND

Fig. 8-9

ANL. 1 STRUCTURE 1

PROFIL 4 SECTION 4

1= GRÅ [HUMUSFÄRGAD] MOIG SAND

3= NÅGOT GRUSIG SAND, I UNDERDELEN GUL I ÖVERDELEN BRUNGUL.

4= GROV GRUSIG STENIG RÖDBRÜN SAND

5= FIN LJUS SAND

1= GREY [HUMUS-COLOURED] SAND AND FINE SAND

3= SLIGHTLY GRAVELLY SAND, YELLOW IN THE LOWER PART BROWN-YELLOW WITH SOME FINE SAND IN THE UPPER PART

4= COARSE GRAVELLY STONY RED-BROWN SAND

5= LIGHT MEDIUM SAND

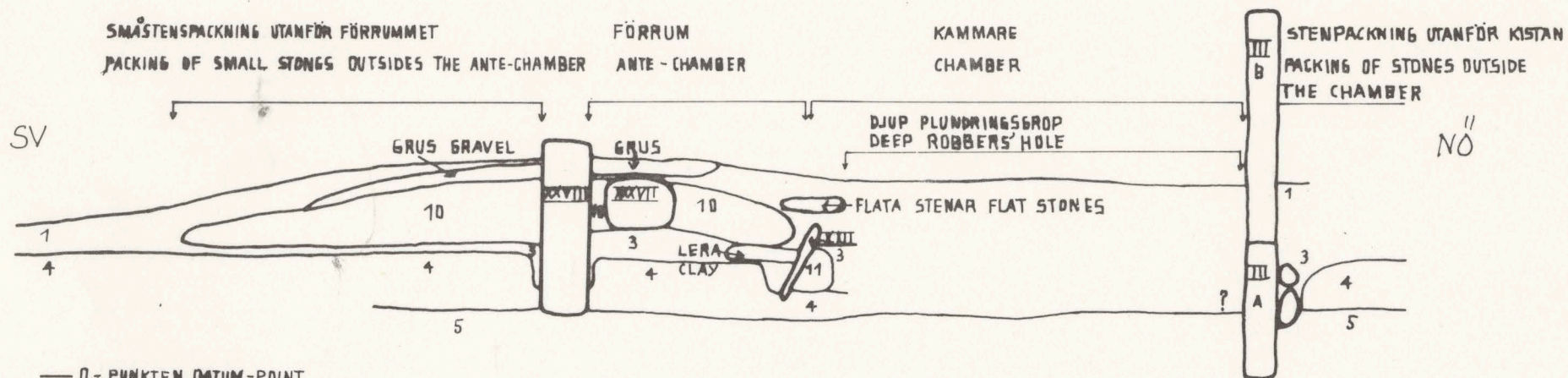
Fig. 10

ANLÄGGNING 1.

SCHEMATISK PROFILSKISS GENOM
KAMMAREN, FÖRRUM OCH
SMÅSTENS PÅCKNING

STRUCTURE 1.

DIAGRAMMATIC SECTION THROUGH
CHAMBER, ANTE-CHAMBER AND
PACKING OF SMALL STONES

— 0- PUNKTEN DATUM-POINT

1- GRÅ [HUMUSFÄRGAD] MOJIG SAND

3- NÅGOT GRUSIG SAND, I UNDERDELEN GUL I ÖVERDELEN BRUNGUL, NÅGOT MOJIG

4- GROV GRUSIG STENIG RÖDBRUN SAND

5- FIN LÅUS SAND

10= SMÅSTENSPÅCKNING

11= STENPÅCKNING

GREY [HUMUS-COLOURED] SAND AND FINE SAND

SLIGHTLY GRAVELLY SAND, YELLOW IN THE LOWER PART BROWN-YELLOW WITH SOME FINE SAND IN THE UPPER PART.

COARSE GRAVELLY STONY REDBROWN SAND

LIGHT MEDIUM SAND

PACKING OF SMALL STONES

PACKING OF STONES

SKALA 1:40

ANL. 1 STRUCTURE 1

SCHEMATISK PROFILSKISS AV HÄLLARNA I KISTANS
 N.V. LÅNGVÄGG (PROFIL 5)
 DIAGRAMMATIC SECTION OF THE SLABS IN
 THE N.W. SIDE WALL OF THE CHAMBER SECTION 5

3= NÅGOT GRUSIG SAND, I UNDERDELEN GUL, I ÖVERDELEN BRUNGUL NÅGOT MD/5

3= SLIGHTLY GRAVELLY SAND, YELLOW IN THE LOWER PART, BROWN-YELLOW WITH SOME FINE SAND
 IN THE UPPER PART

4= GROV GRUSIG STENIG RÖDBRUN SAND

4= COARSE GRAVELLY STONY REDBROWN SAND

5= FIN LÖS SAND

5= LIGHT MEDIUM SAND

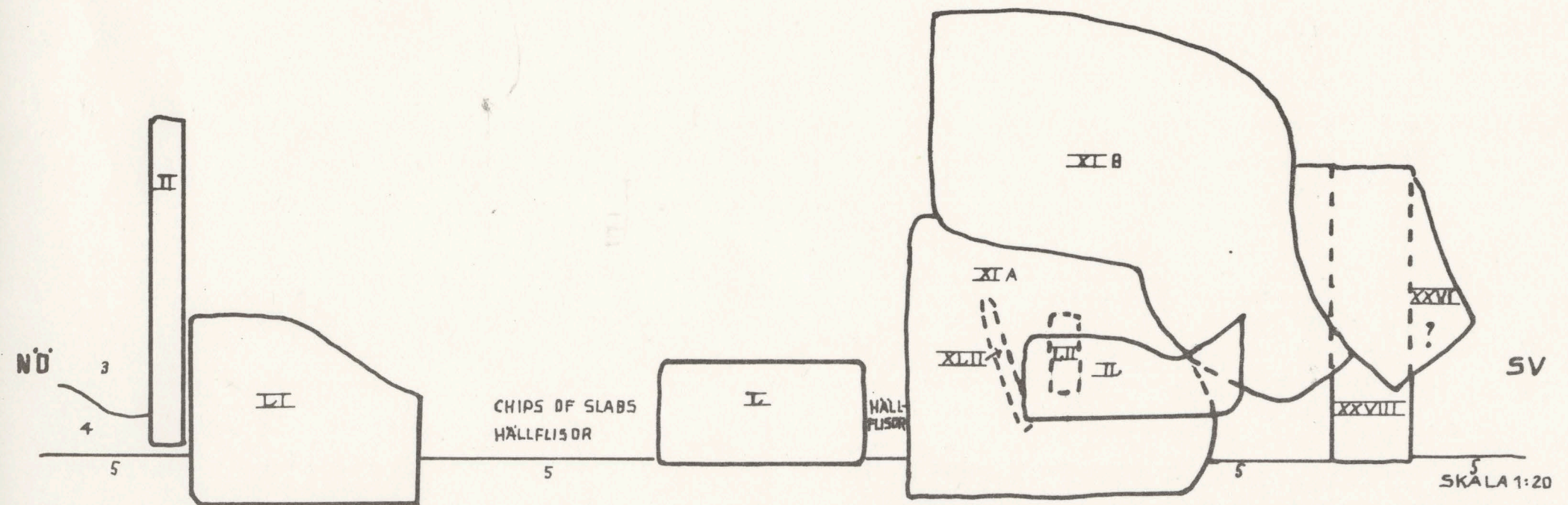

Fig. 12

SCHEMATISK PROFILSKISS AV KISTANS
SÖ LÅNGVÄGG [PROFIL 6]
DIAGRAMMATIC SECTION OF THE SE SIDE WALL OF THE
CHAMBER [SECTION 6]

ANL. 1 STRUCTURE 1

521

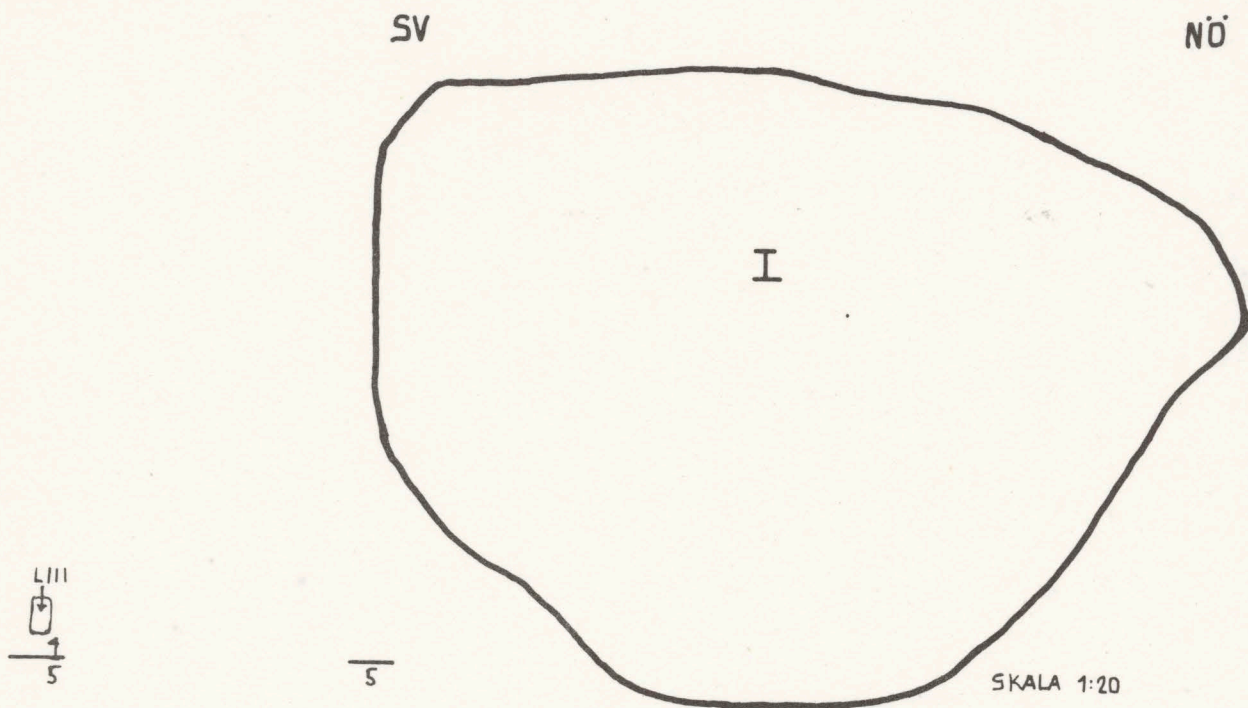

Fig. 13

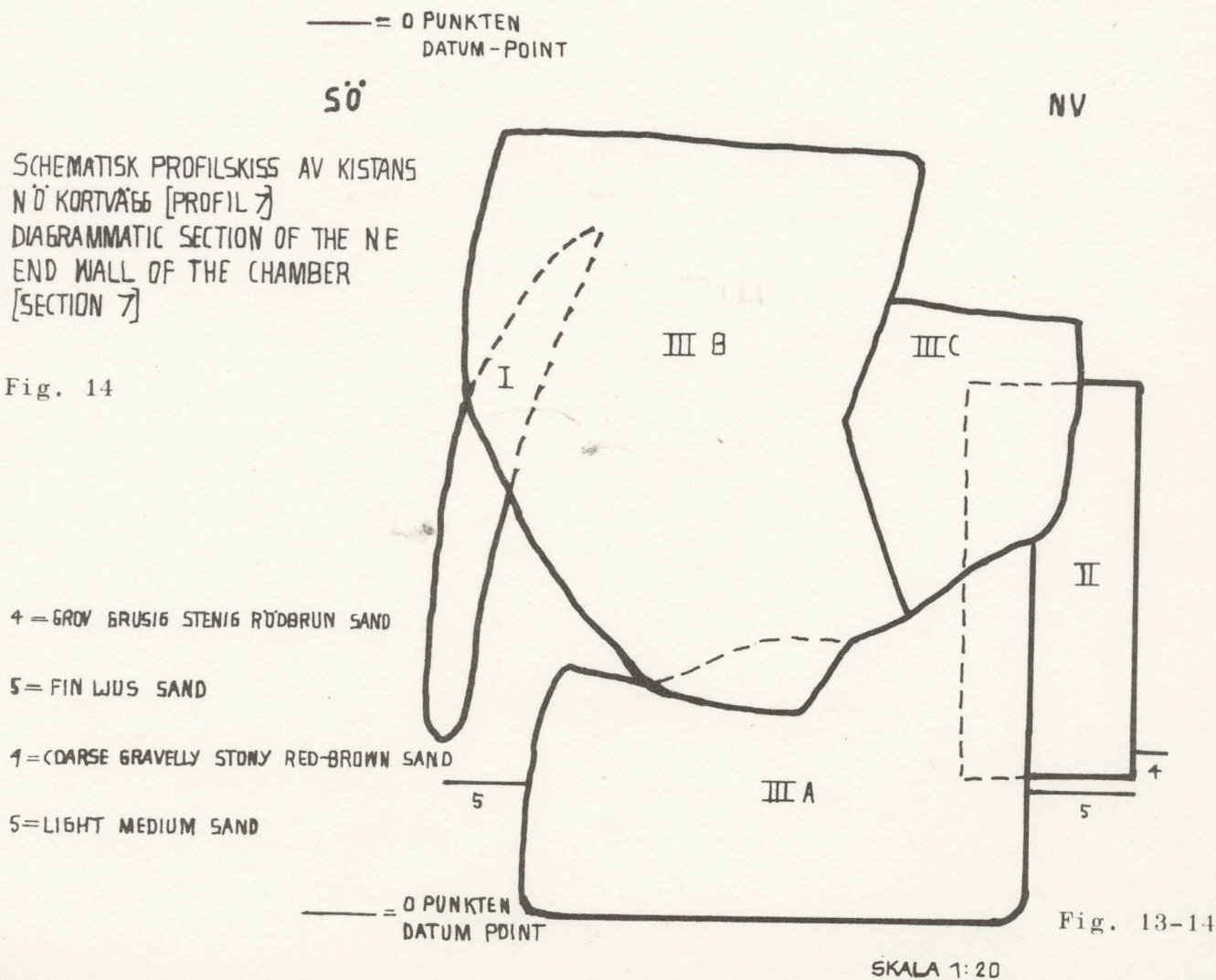
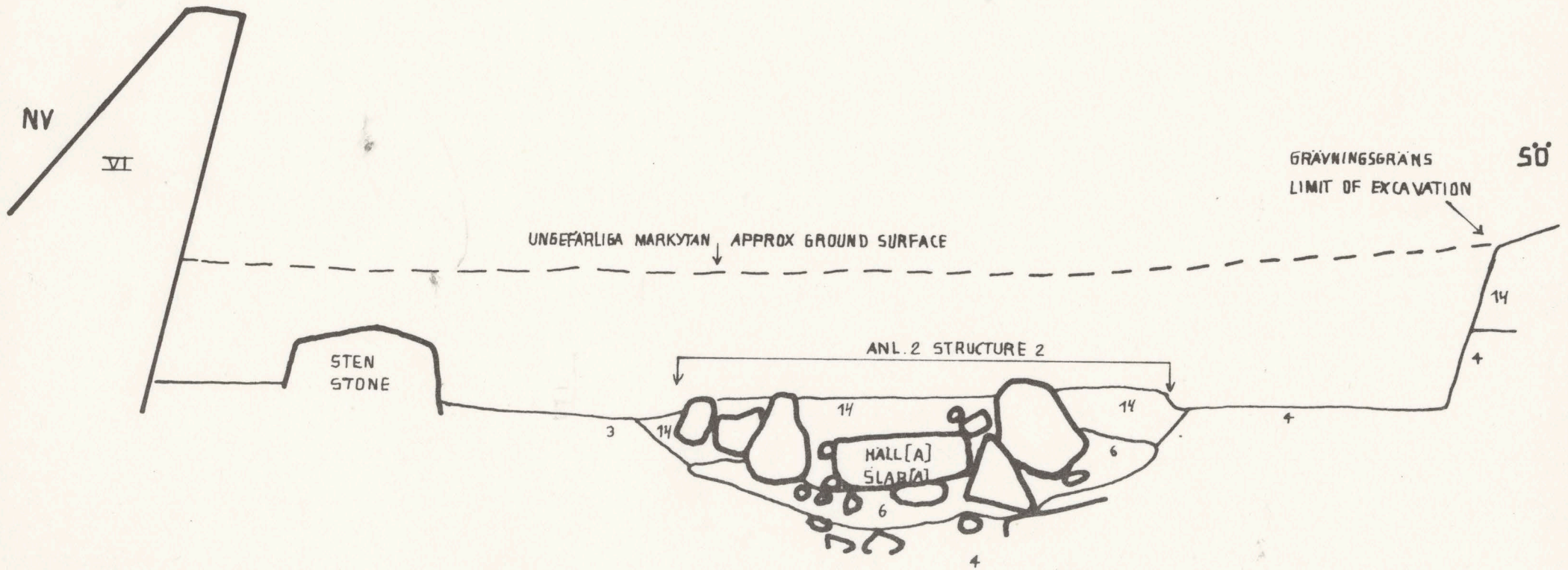

Fig. 14

Fig. 13-14

ANL. 2

PROFIL 8

11= GRÅGUL NÅGOT MOIG, FLÄCKVIS SOTIG SAND

GREYISH YELLOW SAND, WITH SLIGHT ADMIXTURE OF FINE SAND, SOOTY IN PATCHES

3= NÅGOT BRUSIG SAND, I UNDERDELEN GUL, I ÖVERDELEN BRUNGUL, NÅGOT MOIG

SLIGHTLY GRAVELLY SAND YELLOW IN THE LOWER PART BROWN-YELLOW WITH SOME FINE SAND IN THE UPPER PART

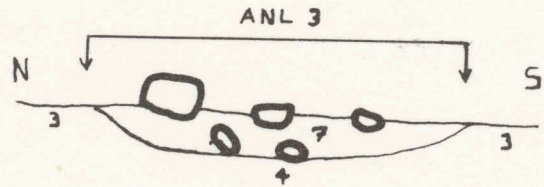
4= GROV BRUSIG STENIG RÖDBRUN SAND

COARSE GRAVELLY STONY RED-BROWN SAND

6= SOTLAGER MED KOLBITAR

SOOT WITH PIECES OF CHARCOAL

ANL 3 STRUCTURE 3
 PROFILRITNING SEKTION

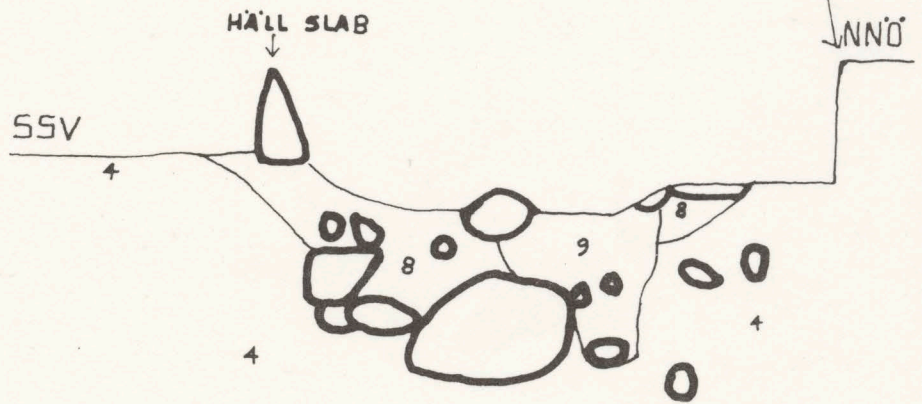

SKALA 1:20

Fig. 16

ANL 4
 PROFIL 9

TORV I Ö-V-PROFILEN I ANL.1
 TURF-COVERED BALK OF E-W SECTION
 STRUCTURE 1

SKALA 1:10

Fig. 17

- 3= NÅGOT GRUSIG SAND I UNDERDELEN GUL I ÖVERDELEN BRUNGUL NÅGOT MOIG
- 4= GROV GRUSIG STENIG RÖDBRUN SAND
- 7= SÖTIG SAND
- 8= GRÅ MOIG SAND
- 9= MÖRKARE GRÅ MOIG SAND
- 3= SLIGHTLY GRAVELLY SAND YELLOW IN THE LOWER PART BROWN-YELLOW WITH SOME FINE SAND IN THE UPPER PART
- 4= COARSE GRAVELLY STONY RED-BROWN SAND
- 7= SOOTY SAND
- 8= GREY SAND AND FINE SAND
- 9= DARK GREY SAND AND FINE SAND

Fig. 16-17

Fig. 18 *B 5550*

Dalgången med hällkistan (anläggning 1) i förgrunden,
från ostnordost.

The valley with the gallery-grave (structure 1) in the
foreground. View from the east-north-east.

Fig. 19 **B 5551**
 Anläggning 1, efter röjning. Häll I, II, V
 och VI markerade, från söder.
 Structure 1 after clearing seen from the south.
 Slabs I, II, V and VI are marked.

Fig. 20 **B 5552**
 Anläggning 1, efter avtorvning och rensning.
 Häll I, V och VI markerade. Platsen för an-
 läggning 2 markerad i förgrunden, från sydost.
 Structure 1 after removal of the turf and
 trowelling. Slabs I, V and VI are marked. The
 position of structure 2 is marked. View from
 the south-east.

Fig. 21 **B 5553**

Anläggning 1 efter första upprensning sedan odlingsröset borttagits. En del stenar i kistan och yttre och inre kantkedjan markerade. Anläggning 2 (utgrävd) till vänster och anläggning 3 i bakgrunden, från nordost.

Structure 1 after first trowelling following the removal of the clearance-stones. Some stones of the cist and the outer and inner kerbs are marked. Structure 2 (excavated) to the left and structure 3 in the background. View from the north-east.

Fig. 22 **B 5554**

Anläggning 1, från västsydväst. Stenpackningen mellan yttre och inre kantkedja synlig i nordväst. Småstenspackningen i sydväst (område B) delvis framtagen.

Structure 1 seen from the west-south-west. The packing of small stones between the outer and inner kerbs is visible in the north-west. The packing of small stones in the south-west (area B) is partly exposed.

Fig. 23 **B 5555**

Anläggning 1, inre delen av småstenspackningen (område B) utanför förrummet, från sydväst.

Structure 1, the inner part of the packing of small stones (area B) outside the antechamber. View from the south-west.

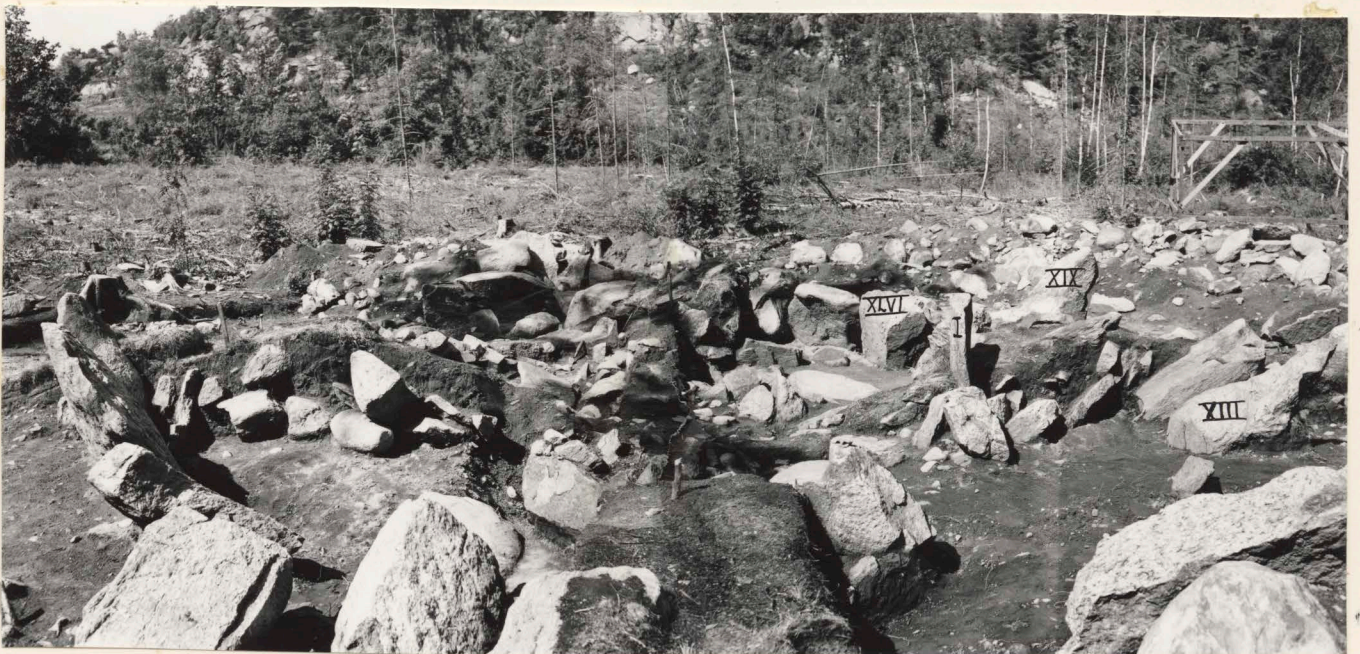

Fig. 24 **B 5556**

Anläggning 1, östra väggen av nord-syd profilen, från öster.

Structure 1, the eastern face of the section running north-south seen from the east.

Fig. 25 **B 5557**

Anläggning 1, centrala delen, från nordost. Till höger yttre och inre kantkedjan i nordväst, till vänster tvärhällen (XLII) mellan kammare och förrum.

The central part of structure 1 seen from the north-east. To the right north-western part of the outer and inner kerbs, to the left the transversal slab (XLII) between chamber and ante-chamber.

Fig. 26 **B 5558**

Anläggning 1, yttre och inre kantkedjan i nordväst sedan stenpackningen mellan dessa borttagits, från norr. Structure 1, north-western part of the outer and inner kerbs after removal of the packing of stones in between. View from the north.

Fig. 27 **B5559**

Anläggning 1 med rester av kistan samt yttre och inre kantkedjan bevarad. Större delen av stenpackningen bortgrävd, från sydväst.

Structure 1. Remains of the cist and the outer and inner kerbs are in position. The greater part of the packing of stones is removed. View from the south-west.

Fig. 28 **B 5560**

Anläggning 2 med häll A markerad, från sydväst.

Structure 2 seen from the south-west.

Slab A is marked.

Fig. 29 **B 5561**

Anläggning 3 med provgrop 11 markerad, från sydväst.

Structure 3 seen from the south-west.

Trial-pit 11 is marked.

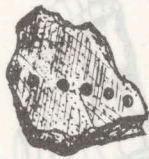

Fig. 30
Keramik. Omr J, fynd 72
Pot-herd Area J, find 72

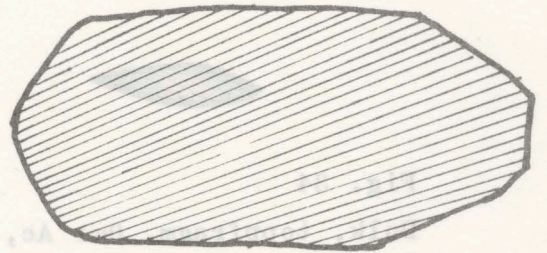
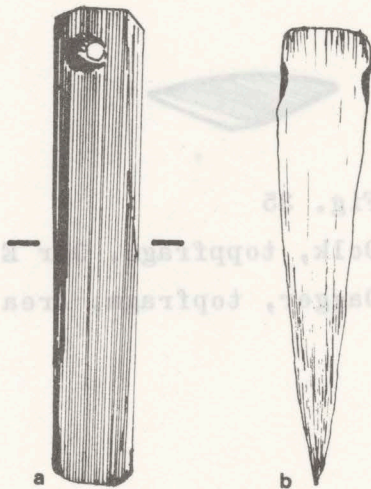
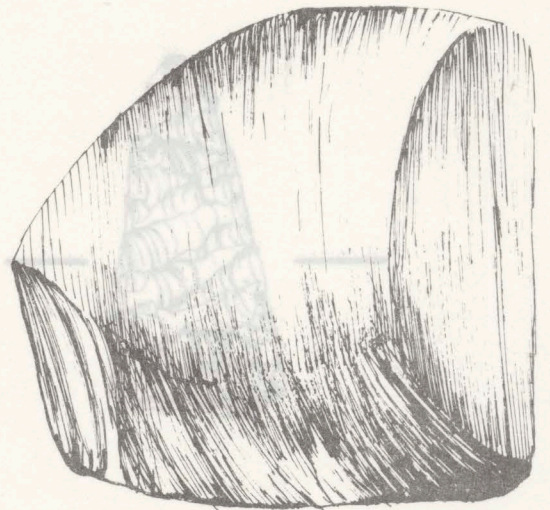

Fig. 31
Bryne, bergart. Omr Ab, fynd 254
Whetter, rock. Area Ab, find 254

Fig. 32:a-b
Skifferhänge. Omr F,
fynd 111
Slate pendant. Area F,
find 111

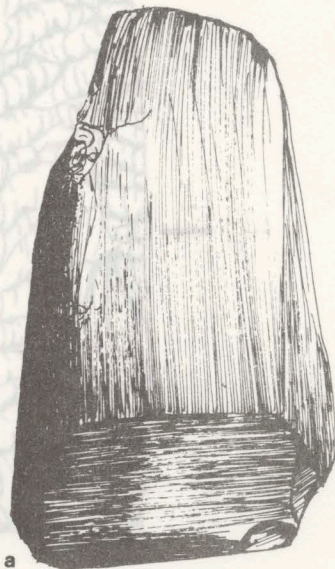
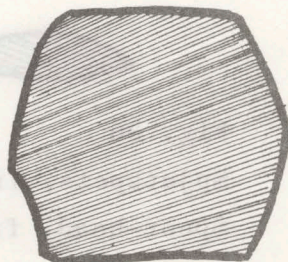

Fig. 33:a-b
Bryne, bergart. Omr B,
fynd 13
Whetter, rock. Area B,
find 13

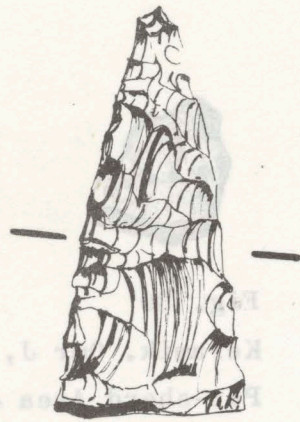
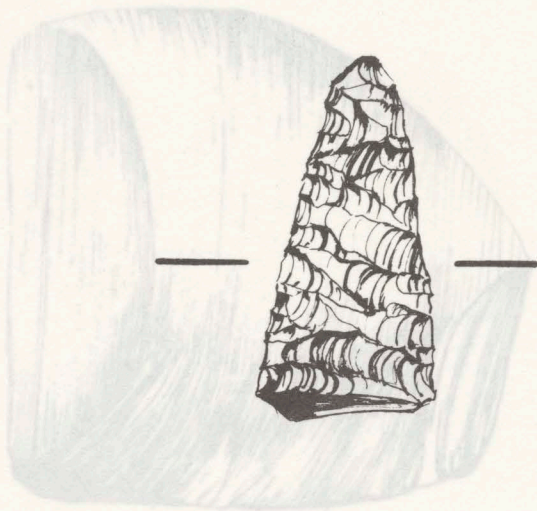

Fig. 34

Dolk, toppfragm. Omr Ac, fynd 196
Dagger topfragment. Area Ac, find 196

Fig. 35

Dolk, toppfragm. Omr E, fynd 38
Dagger, topfragm. Area E, find 38

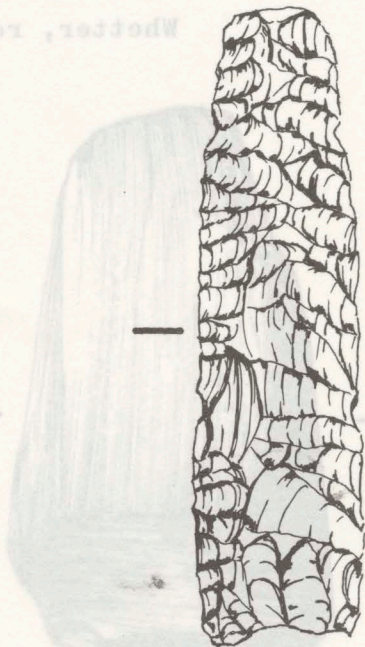
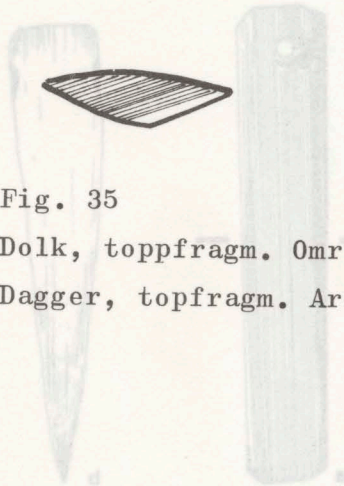
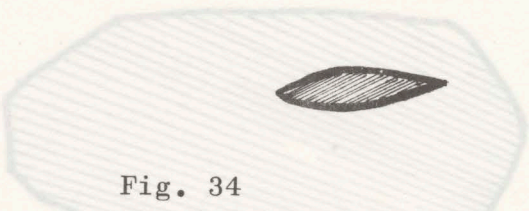
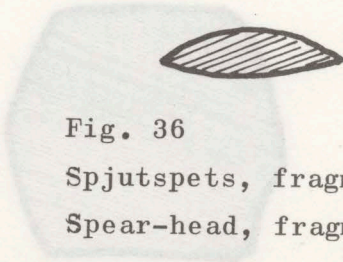

Fig. 36

Spjutspets, fragm. Omr B, fynd 88
Spear-head, fragm. Area B, find 88

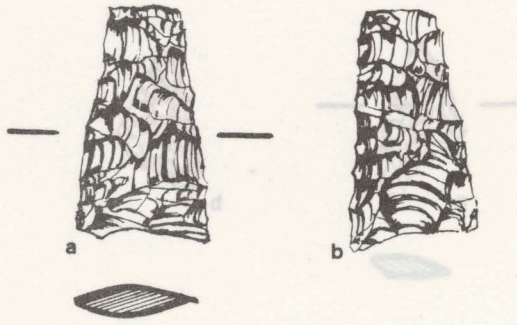

Fig. 37:a-b
 Pilspets, fragm. Omr Ae, fynd 87
 Arrowhead, fragm. Area Ae, find 87

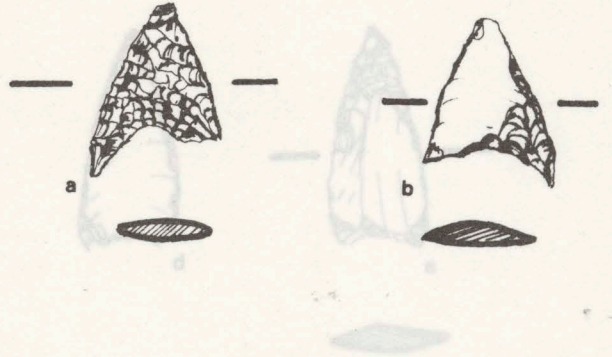

Fig. 38:a-b
 Pilspets, fragm. Omr B, fynd 16
 Arrowhead, fragm. Area B, find 16

Fig. 39:a-b
 Pilspets, fragm. Omr F, fynd 1
 Arrowhead, fragm. Area F, find 1

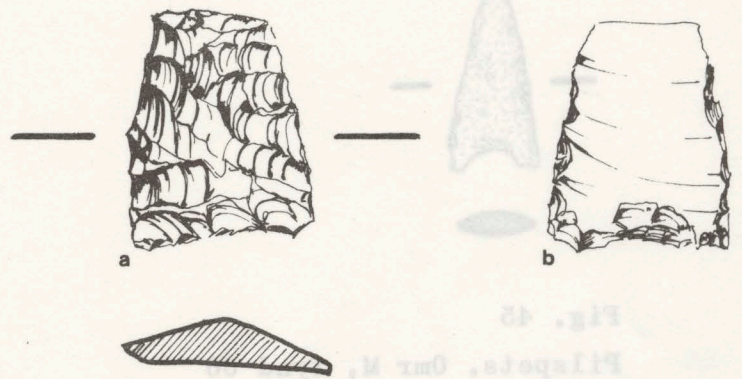

Fig. 40:a-b
 Pilspets, fragm. Omr F, fynd 52
 Arrowhead, fragm. Area F, find 52

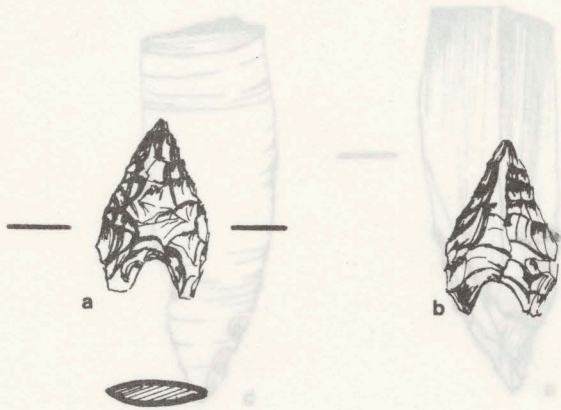

Fig. 41:a-b
 Pilspets. Omr J, fynd 65
 Arrowhead. Area J, find 65

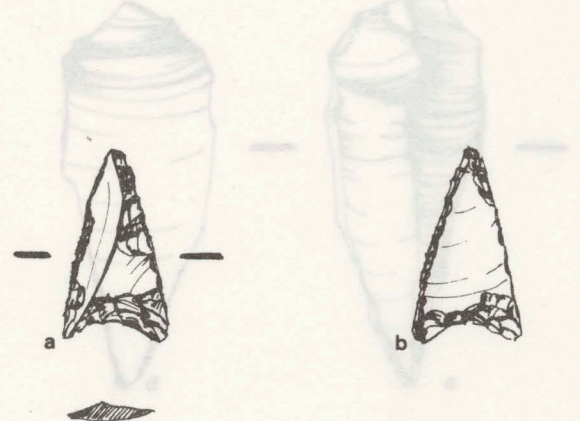

Fig. 42:a-b
 Pilspets. Omr J, fynd 93
 Arrowhead. Area J, find 93

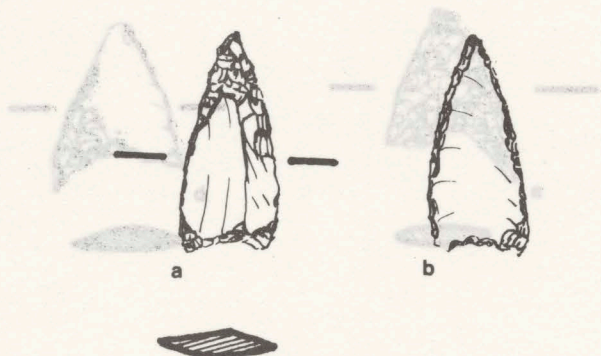

Fig. 43: a-b
Pilspets. Omr D el. A? fynd 200
Arrowhead. Area D or A? find 200

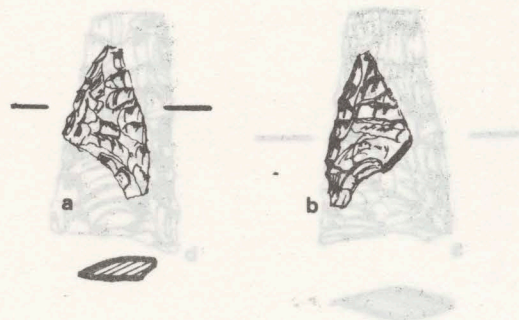

Fig. 44: a-b
Pilspets, fragm. Omr M, fynd 23
Arrowhead, fragm. Area M, find 23

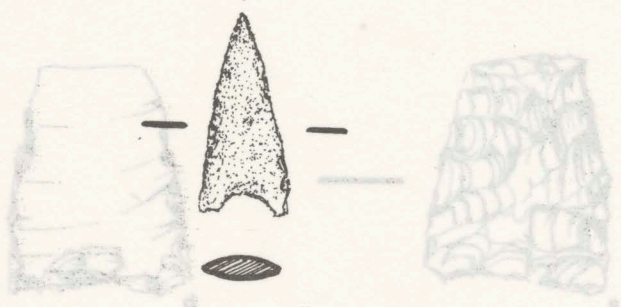

Fig. 45
Pilspets. Omr M, fynd 66
Arrowhead. Area M, find 66

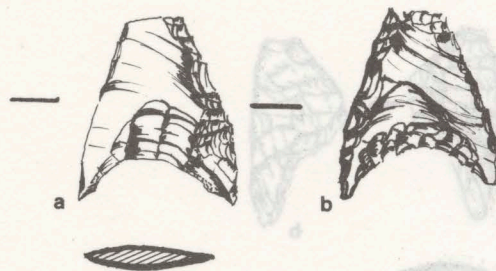

Fig. 46: a-b
Pilspets, fragm. Övriga, fynd 42
Arrowhead, fragm. Miscellaneous,
find 42

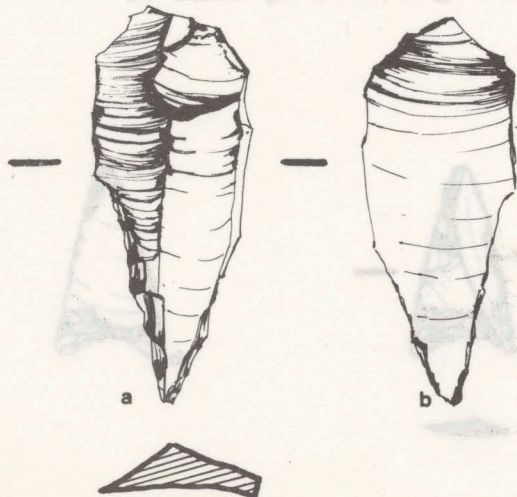

Fig. 47: a-b
Avslag m retusch spets. Omr J, fynd 168
Waste flake with secondary flaked point.
Area J, find 168

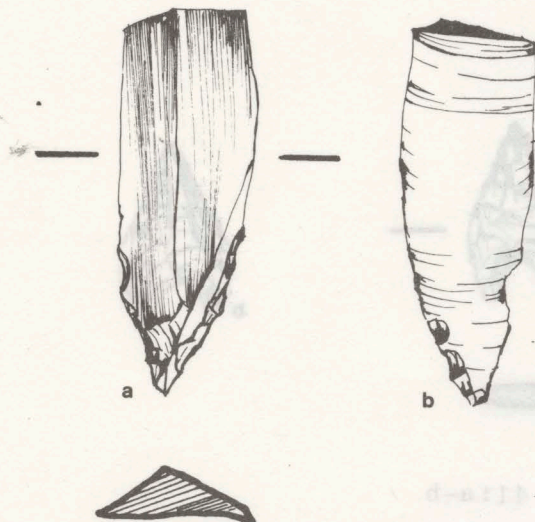

Fig. 48: a-b
Avslag m retusch spets. Omr M, fynd 236
Waste flake with secondary flaked
point. Area M, find 236

Anläggning 4, efter framrensning, fr NV.

B6N2

Anläggning 1, tvärhällen XLII, fr VNV.

B6013

Anläggning 1, västra delen med bl a de två kantkedjorna i NV kvadranten, fr V.

B6014

Anläggning 2, profilen med halva anl. utgrävd, fr SV.

B6015

Anläggning 4, efter framrensning, fr SS0.

B6016

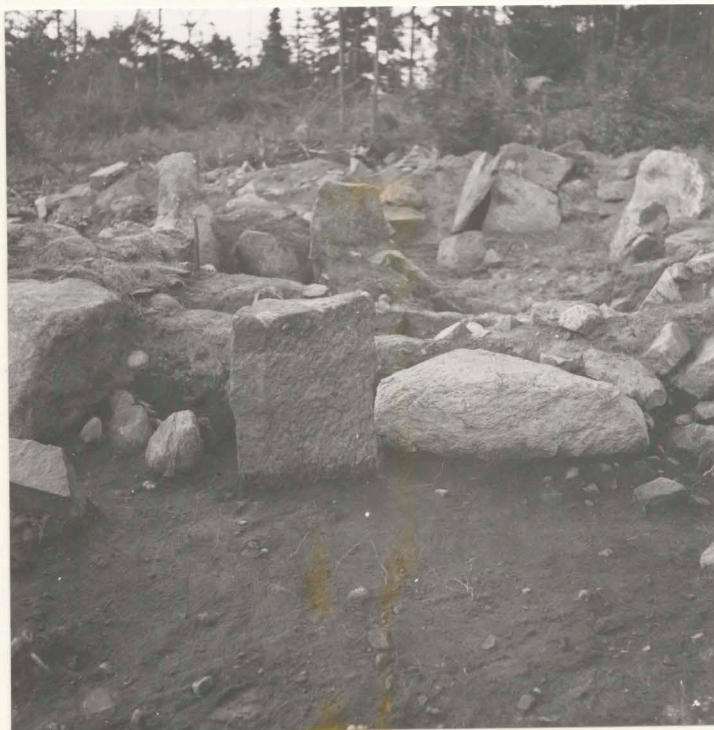
Anläggning 1, de två kantkedjorna i NV, fr NV.

B6017

Anläggning 1, med stenpackningen mellan kista och kantkedjor bortgrävd, fr N0.

B6018

Anläggning I, häll XXVIII och XXXVII sedan småstenspackningen bortgrävts, fr SV.

B6019

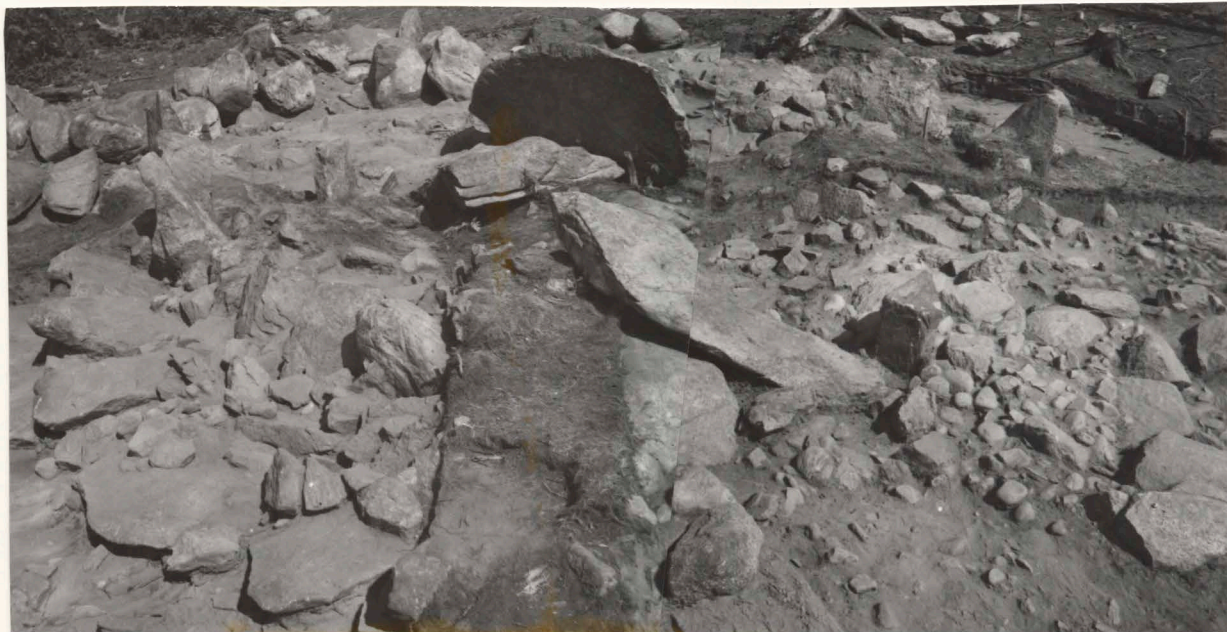
Anläggning I, roten av häll III på ursprunglig plats med stödpackning utanför, fr Ö.

B6020

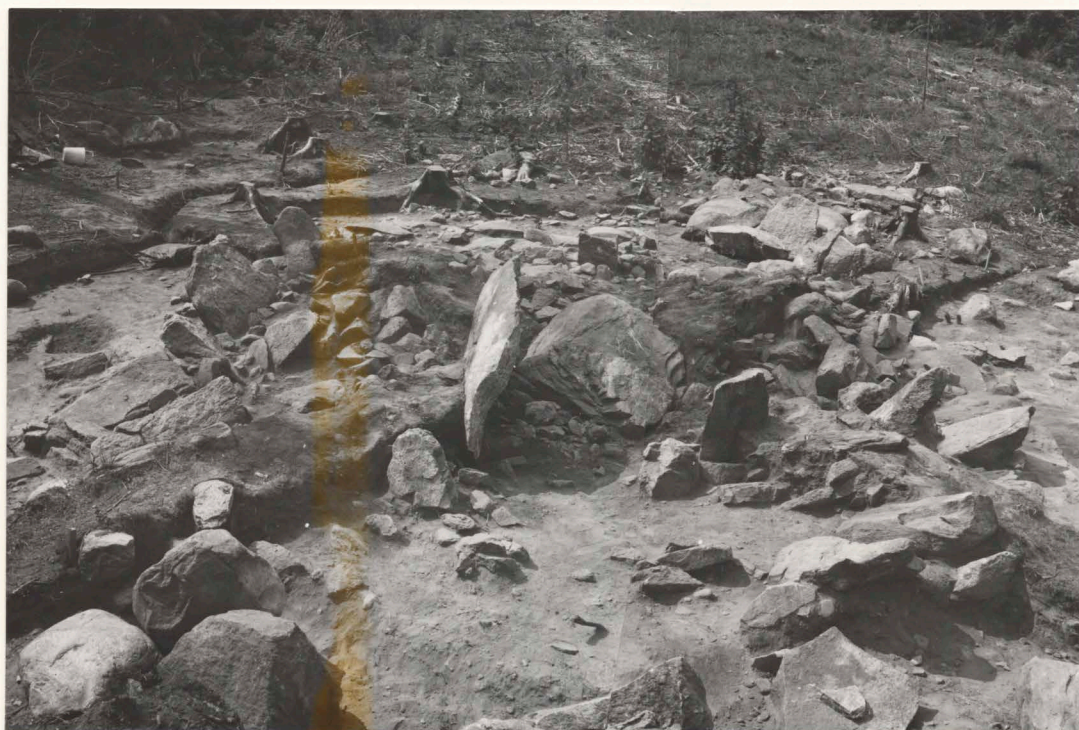
Anläggning 1, kistan med häll I borttagen, i förgrunden småstenspackningen utanför ingången i söder, fr SV.

B6021

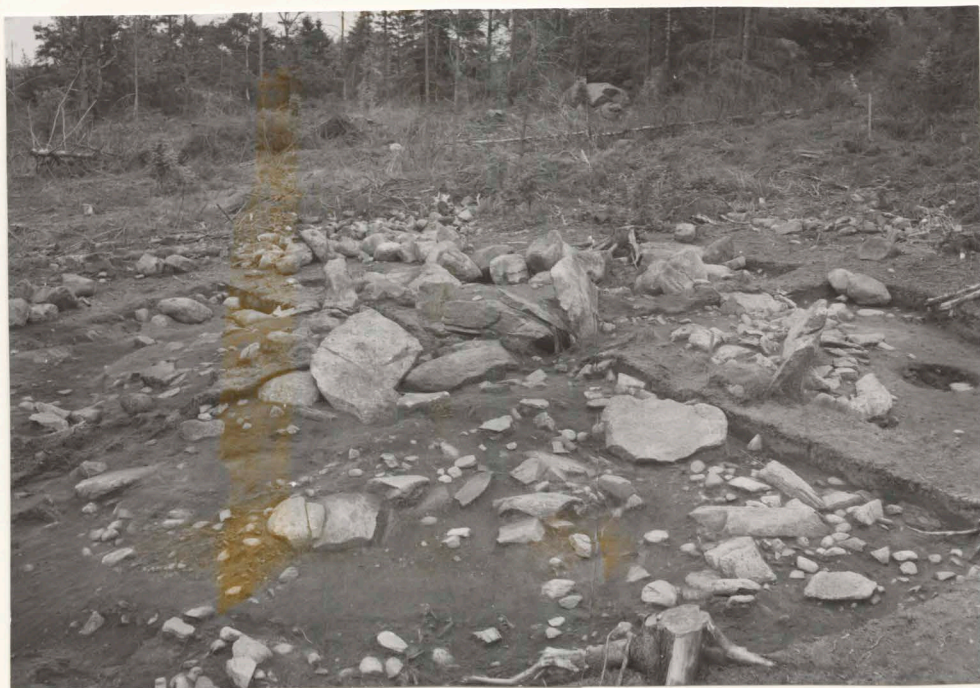
Anläggning 1, västra delen under nergrävning med
bl a småstenspackningen utanför ingången i söder
och stenpackningen mellan kantkedjorna i NV kvad-
ranten, fr V.

B6122

Anläggning 1, under nergrävning, fr N0.

B6123

Anläggning 1, efter avtorvning och rensning med odlingsstenen borttagen, fr SV.

B6124

Anläggning 1, östra delen under nergrävning med bl a stenpackningen mellan kista och kantkedja i SO kvadranten, fr ONO.

B6125

Anläggning 1, efter avtorvning, med odlingssten
kvar, fr VNV.

B6126

Anläggning 1, efter avtorvning, med odlingssten
kvar, fr SV.

B6127

Anläggning 1, efter röjning, före avtorvning, fr S0.

B6128

Anläggning 1, efter avtorvning, med odlingssten kvar, fr S.

B6129

Anläggning 1, efter avtorvning, med odlingssten
kvar, fr VSV.

B6130

Anläggning 1, efter avtorvning, med odlingssten
kvar, fr S0.

B6131

Anläggning 1, efter avtorvning, med odlingssten kvar, fr V.

B6132

Anläggning 1, efter avtorvning och rensning med odlingsstenen borttagen, fr SÖ.

B6133